

Τηλεόραση...

...ΠΕΣ ΜΟΥ ΤΟΝ ΦΙΛΟ ΣΟΥ ΝΑ ΣΟΥ ΠΩ ΠΟΙΟΣ ΕΙΣΑΙ

Η τηλεόραση είναι ίσως το μοναδικό επίτευγμα του ανθρώπου, που προσφέρει στον δημιουργό της θεϊκές ιδιότητες αυθεντικές. Είναι το επίτευγμα που αποτελεί όριο και όχι ενδιάμεσο σταθμό στην καθ' όλα εντυπωσιακή πορεία του ανθρώπου. Για να γίνει αντιληπτή αυτή η διαφορά, θα πρέπει να μελετήσουμε τις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ της τηλεόρασης και των υπόλοιπων επιτευγμάτων του ανθρώπου. Να δούμε τα ερεθίσματα που ώθησαν τον άνθρωπο στην ανάπτυξη λύσεων, καθώς και τις ανάγκες που καλύπτουν οι επινοήσεις του.

Ο άνθρωπος στη διάρκεια της πορείας του χρησιμοποίησε άπειρες φορές την εντυπωσιακή ευφυΐα του, για να δώσει λύσεις στα προβλήματά του. Τα προβλήματα αυτά ήταν προβλήματα που είχαν σχέση με την αδυναμία του ανθρώπου-ύλη να παρακολουθήσει τις επιθυμίες του ανθρώπου-πνεύματος. Οι λύσεις είχαν πάντα ως στόχο να γεφυρώσουν το χάσμα μεταξύ του «Θέλω» και του «Μπορώ» του ανθρώπου, μεταξύ του επιθυμητού και του εφικτού. Τα επιτεύγματα του ανθρώπου —πλην της τηλεόρασης— έχουν ως στόχο να υπηρετήσουν τον άνθρωπο της δυαδικής φύσης. Σέβονται τα όρια που θέτει η φύση για την ύλη και η όλη προσπάθεια έχει σχέση με την έννοια της βελτίωσης της ζωής του μέσα στη φύση. Για να γίνει αυτό περισσότερο κατανοητό θα πρέπει να δούμε ένα παράδειγμα.

Ο άνθρωπος-ύλη είναι μια σύνθεση κυττάρων. Σ' αυτό το επίπεδο είναι όμοιος με τα υπόλοιπα ζωντανά πλάσματα του πλανήτη. Ο άνθρωπος όμως δεν περιορίζεται σ' αυτό το επίπεδο, γιατί η υλική του υπόσταση είναι ένα μέρος μόνο της συνολικής του υπόστασης. Επιθυμεί, βλέπει και ως ευφυές ον συγκρίνει. Η σύγκριση και τα αποτελέσματα που αυτή συνεπάγεται ερεθίζουν την ευφυΐα του και τον ωθούν στην ανάπτυξη λύσεων όταν αντιλαμβάνεται μια προβληματικότητα. Έστω για παράδειγμα ότι επιθυμεί να μετακινηθεί από το σημείο «Α» στο σημείο «Β» το ταχύτερο δυνατόν. Εχθρός του στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι ο παράγοντας του χρόνου, ενώ όριό του είναι η προστασία της σωματικής του ακεραιότητας. Το επίτευγμά του, δηλαδή, έχει ως στόχο τον περιορισμό τού μεταβλητού παράγοντα και ταυτόχρονα την προστασία τού ίδιου του ανθρώπου. Το κανόνι γι' αυτόν τον λόγο δεν είναι μέσο μετακίνησης. Ελαχιστοποιεί τον χρόνο μετακίνησης της ύλης από το ένα σημείο στο άλλο, αλλά δεν σέβεται τα βιολογικά όρια του ανθρώπου. Τα ανθρώπινα κομμάτια δεν είναι άνθρωπος και άρα η μετακίνησή τους δεν είναι μετακίνηση ανθρώπου.

Με βάση αυτά τα δεδομένα βλέπουμε με ποιο τρόπο το ευφυές ον ο «άνθρωπος» μπήκε στη διαδικασία παραγωγής επιτευγμάτων. Έχοντας εικόνες μέσα από τη φύση, άρχισε ν' αντιλαμβάνεται τις αδυναμίες του είδους του. Υστερούσε σε ειδικά χαρακτηριστικά έναντι των άλλων ζώων και αυτό δυσκόλευε τη ζωή του μέσα στη φύση. Εξαιτίας της ευφυΐας που

τον διακρίνει, ήταν θέμα χρόνου να βελτιώσει τις αρνητικές γι' αυτόν συνθήκες. Στην αρχή εκμεταλλεύτηκε —για την περίπτωση του παραδείγματος της μετακίνησής του που εξετάζουμε— άλλα πλάσματα και στη συνέχεια δημιούργησε μηχανές για τη μεγιστοποίηση του κέρδους.

Σ' αυτό το επίπεδο ανάλυσης βλέπουμε ότι η αντιμετώπιση του προβλήματος της μετακίνησης είναι ίδια, είτε μιλάμε για άλογο είτε μιλάμε για αεροπλάνο. Το ευφυές ον άνθρωπος, αντιλαμβανόμενο τις ανάγκες του και τις αδυναμίες του, άρχισε να δημιουργεί, αντιγράφοντας στην πραγματικότητα τη φύση. Δανείστηκε τη δύναμη του αλόγου και στη συνέχεια δημιούργησε ένα μεταλλικό άλογο, που είναι το αυτοκίνητο. Το μεγάλο άλμα, δηλαδή, βρίσκεται στο σημείο όπου μια κατασκευή τού προσφέρει τα χαρακτηριστικά ενός πλάσματος που υπάρχει στη φύση και το οποίο έχει καλύτερα ειδικά χαρακτηριστικά από τον άνθρωπο σ' ό,τι αφορά τον παράγοντα που πρέπει να περιοριστεί. Από τη στιγμή που κατασκεύασε μηχανή, που ανέπτυξε μεγαλύτερη ταχύτητα από το άλογο πάνω στην επιφάνεια της γης, είναι θέμα χρόνου τα υπόλοιπα.

Φαντάστηκε τον εαυτό του μέσα στην κοιλιά ενός ψαριού και έφτιαξε το υποβρύχιο. Φαντάστηκε τον εαυτό του στην κοιλιά ενός πουλιού και έφτιαξε το αεροπλάνο. Σ' αυτό το σημείο έχει νόημα αυτό που είπαμε παραπάνω, ότι ο σεβασμός της ανθρώπινης βιολογίας — και άρα της φύσης— είναι απαραίτητη προϋπόθεση για τη δημιουργία επιτεύγματος, που υπηρετεί τον άνθρωπο της δυαδικής φύσης. Το επίτευγμα έχει πάντα έναν συγκεκριμένο στόχο-παράγοντα και δεν απειλεί την ανθρώπινη υπόσταση που εμπεριέχει μέσα της την ύλη. Ο άνθρωπος θέλησε να τρέξει γρηγορότερα από το άλογο, αλλά δεν προσπάθησε να γίνει γαζέλα. Θέλησε να πετάξει ή να βυθιστεί στους ωκεανούς, αλλά δεν προσπάθησε να γίνει πουλί ή ψάρι αντίστοιχα. Με τη βοήθεια της ευφυΐας του έγινε ισχυρότερος, ταχύτερος, αποτελεσματικότερος, αλλά παρέμεινε άνθρωπος.

Ακόμα και ο ηλεκτρονικός υπολογιστής συμπεριλαμβάνεται σ' αυτό το επίπεδο της ανθρώπινης δημιουργίας, γιατί απλά υπηρετεί τον άνθρωπο, μεγιστοποιώντας τις δυνατότητές του. Προσφέρει στον απλό άνθρωπο υπηρεσίες, που θα του πρόσφεραν πολλοί άνθρωποι μαζί, αν τον υπηρετούσαν. Το επίτευγμα, δηλαδή, σ' αυτήν την περίπτωση έχει ως στόχο να προσφέρει στον απλό άνθρωπο υπηρεσίες, που παλαιότερα απολάμβανε μόνον ένας πραγματικά ισχυρός και πλούσιος άνθρωπος. Η «μηχανή» ανέλαβε τον κόπο που θα αναλάμβαναν χιλιάδες άνθρωποι. Ο υπολογιστής σ' αυτό το επίπεδο δεν διαφέρει από το άλογο ή τη μηχανή που αντικατέστησε ανθρώπους στην παραγωγή.

Μόνο με τη γνώση όλων αυτών μπορούμε ν' αντιληφθούμε τη σημασία της τηλεόρασης και ταυτόχρονα ν' αντιληφθούμε το οριακό σημείο που αυτή αντιπροσωπεύει. Το σύνολο των ανθρώπινων επιτευγμάτων —πλην της τηλεόρασης— αντιγράφουν τη φύση και θέτουν τον ευφυή άνθρωπο στην κορυφή της πυραμίδας του ζωικού βασιλείου. Ο άνθρωπος — σώμα-πνεύμα— με την ευφυΐα του προστάτησε τον εαυτό του και έδωσε με τη βοήθεια των μηχανών στην υλική του υπόσταση τα κορυφαία χαρακτηριστικά ανάμεσα στα ζωντανά πλάσματα του πλανήτη. Είναι με τεράστια διαφορά το ισχυρότερο, ταχύτερο, ανθεκτικότερο και λιγότερο εξαρτημένο από την ίδια τη φύση πλάσμα σε γη, ουρανό και θάλασσα. Είναι

στη γη ταχύτερος από ένα «τσιτάχ» και ισχυρότερος από έναν ελέφαντα. Στη θάλασσα ισχυρότερος από μια φάλαινα και ταχύτερος από ένα δελφίνι, ενώ στον αέρα ισχυρότερος και ταχύτερος από τον βασιλιά του ουρανού, τον αετό.

Αρκούν όμως αυτά για τον άνθρωπο; Όχι βέβαια, γιατί ο άνθρωπος, πέρα από τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ως μέλος της φύσης, αντιμετωπίζει και άλλα προβλήματα, που αφορούν τον πνευματικό τομέα και επηρεάζουν τη σχέση του με τους άλλους ανθρώπους. Εξαιτίας όλων αυτών των προβλημάτων, που παραμένουν άλυτα, αντιλαμβάνεται επιπλέον και την έννοια του Θεού. Τα προβλήματα αυτά —που είναι κοινά για τους ανθρώπους— και ο διαφορετικός τρόπος που προσπαθεί να τα λύσει ο καθένας, τον κάνουν να φαντάζεται ένα όριο. Αυτό το όριο το προσδιορίζει με την έννοια «Θεός». Σ' αυτό το όριο υπάρχει η τέλεια λύση και άρα και ο κάτοχός της, που είναι ο Θεός. Ο άνθρωπος, αναζητώντας λύσεις σ' αυτά τα προβλήματα, τείνει προς το όριο. Τείνει όχι μόνο να γίνει Θεός, αλλά και να εμφανιστεί ως τέτοιος. Τα επιτεύγματα, που του δίνουν υπεροχή στη φύση, δεν του δίνουν πάντα αυτήν τη δυνατότητα. Τα επιτεύγματα αυτά απλά τον διαφοροποιούν από τα ζώα, αλλά και από τους ανθρώπους που δεν έχουν γνώσεις. Αυτήν τη διαφοροποίηση θα εξετάσουμε, γιατί εξαιτίας της προκύπτουν ορισμένα φαινόμενα. Σ' ό,τι αφορά τα ζώα συμβαίνει το εξής: Τα ζώα δεν αντιλαμβάνονται το Θεό όπως ο άνθρωπος. Αν τα ζώα είχαν κρίση και ταυτόχρονα είχαν συνείδηση της ύπαρξής τους και άρα ευφυΐα, θ' αντιλαμβάνονταν κι αυτά κάποια όρια και άρα θ' αντιλαμβάνονταν τον υπερευφυή άνθρωπο ως Θεό τους. Η γνώση του ανθρώπου και η δύναμή του θα τα έστρεφε προς αυτόν και εύκολα θ' αποσπούσε τη λατρεία τους. Σ' αυτόν θ' απευθύνονταν κάθε φορά που θ' αντιμετώπιζαν κάποιο πρόβλημα. Τι είδους προβλήματα όμως υπάρχει περίπτωση ν' αντιμετωπίσουν τα ζώα; Τα ζώα του ιδίου είδους, εν αντιθέσει προς το ανθρώπινο είδος, δεν αντιμετωπίζουν εσωτερικά «κοινωνικά» προβλήματα. Τα ζώα αντιμετωπίζουν μόνο το πρόβλημα της επιβίωσης και αυτό το πρόβλημα ο άνθρωπος μπορεί να το λύσει.

Ο άνθρωπος έχει τη δύναμη να προστατεύσει και άρα να διατηρήσει το οποιοδήποτε είδος ζώου στη ζωή, ακόμα και εις βάρος των υπολοίπων. Μπορεί να προστατεύσει ένα αδύναμο είδος εις βάρος ενός ισχυρού, αν υπήρχε περίπτωση αυτό να του ζητηθεί. Ο άνθρωπος, εξαιτίας αυτών των δυνατοτήτων του, θ' αποτελούσε το όριο των ζώων και άρα αυτός θα ήταν ο Θεός τους. Βέβαια το πόσο καλός Θεός θα ήταν ο άνθρωπος δεν μας ενδιαφέρει σ' αυτό το σημείο. Αυτό που μας ενδιαφέρει είναι ότι θα ήταν ο Θεός των ζωντανών πλασμάτων της Γης και όχι το αν θα τα υπηρετούσε ή θα τα εκμεταλλευόταν. Από τη στιγμή που τα ζώα δεν αντιλαμβάνονται την έννοια του Θεού —την οποία αντιλαμβάνεται ο άνθρωπος και την έχει ανάγκη, εφόσον αντιμετωπίζει εσωτερικά κοινωνικά προβλήματα— αλλάζουμε το επίπεδο μελέτης.

Η αλλαγή αυτή είναι απαραίτητη, γιατί σ' αυτήν την περίπτωση αναζητούμε ένα επίπεδο, όπου υπάρχουν ως κοινοί παράγοντες η γνώση και η κρίση. Σ' αυτό το επίπεδο υπάρχει μόνον ο άνθρωπος και ο Θεός του. Ο περιορισμός αυτός είναι καθοριστικός, γιατί δημιουργεί σύνθετα φαινόμενα και πολλαπλασιάζει αυτό που

στο γενικό επίπεδο της δημιουργίας είναι εξαιρετικά απλό και μοναδικό. Αυτό συμβαίνει γιατί η έννοια της κρίσης, ενώ είναι απόλυτη σ' ό,τι αφορά τα ζωντανά πλάσματα της φύσης, είναι ταυτόχρονα σχετική σ' ό,τι αφορά τους ανθρώπους. Ενώ απ' όλα τα πλάσματα της φύσης μόνον ο άνθρωπος έχει κρίση, η ίδια αυτή κρίση δεν είναι ποιοτικά κοινή για τους ανθρώπους. Εξαιτίας αυτής της διαφοράς, τα ζώα δεν μπαίνουν στο νέο επίπεδο μελέτης που αναζητούμε. Για το ζώο είναι παντελώς αδιάφορο αν ο άνθρωπος μετακινείται στη Γη με τα πόδια του ή πετά με ένα αεροσκάφος. Απ' αυτό το απλό και μοναδικό, εξαιτίας της κρίσης του ανθρώπου, πάμε στο σύνθετο, όπου τα πάντα έχουν σχέση όχι μόνο με την κρίση, αλλά και με τη γνώση. Οι άνθρωποι μεταξύ τους, εξαιτίας της γνώσης, κρίνουν διαφορετικά έναν άνθρωπο που εμφανίζεται μπροστά τους πεζός από έναν άλλο που εμφανίζεται με αεροπλάνο.

Το ανθρώπινο είδος, ενώ είναι μοναδικό μέσα στη φύση, εξαιτίας της κρίσης του, γίνεται σύνθεση συνόλων, όπου το κάθε σύνολο αντιλαμβάνεται τα πράγματα με τον δικό του ειδικό τρόπο. Το μοναδικό σ' αυτήν την περίπτωση γίνεται πολλαπλό. Ο αναγνώστης βλέπει ότι εξαιτίας της γνώσης δημιουργείται μία κατάσταση τεχνητή, που μοιάζει με το σύνολο της δημιουργίας, αλλά στην πραγματικότητα αφορά μόνον τον άνθρωπο. Όπως τα ζωντανά πλάσματα στη φύση είναι ανόμοια μεταξύ τους, έτσι και ο άνθρωπος μέσα στην κοινωνία του, εξαιτίας της ανομοιογένειας της γνώσης, διαφοροποιείται από τους υπόλοιπους ανθρώπους. Αναλογικά θα μπορούσε να παρομοιάσει κάποιος τα ισχυρά ζώα της φύσης με τους ανθρώπους που έχουν συγκεντρωμένη γνώση, ενώ τα ταχύτερα ζώα θα μπορούσαν να παρομοιαστούν με τους εξαιρετικά ευφυείς ανθρώπους.

Σ' αυτό το σημείο κλείνει ένας κύκλος —όμοιος μ' αυτόν που ανοίξαμε στην αρχή και περιελάμβανε όλα τα πλάσματα της φύσης—, αλλά σ' αυτήν την περίπτωση αφορά μόνον τους ανθρώπους. Η διαφορά, που είναι και το ζητούμενο, είναι ότι οι άνθρωποι, εν αντιθέσει προς τα ζώα, αντιλαμβάνονται την έννοια του Θεού. Ενώ είδαμε ότι τα ζώα είναι αδιάφορα για την πρόοδο του ανθρώπου, δεν συμβαίνει το ίδιο και για τους ανθρώπους. Τα ζώα δεν κρίνουν και άρα δεν στρέφουν το ενδιαφέρον τους προς τον άνθρωπο. Αντίθετα οι άνθρωποι κρίνουν και στρέφονται προς τον άνθρωπο και προς τον Θεό. Το σύνολο των ανθρώπινων προβλημάτων γεννιούνται σ' αυτό το σημείο. Η σχετικότητα της κρίσης και της γνώσης, σε συνδυασμό με την τάση του ανθρώπου ν' αναζητά λύσεις, δημιουργεί καταστάσεις που μπορούν να γίνουν επικίνδυνες.

Πολλές φορές ο πονηρός άνθρωπος συλλαμβάνεται να ενεργεί σαν αγαθός και κουτός. Επιχειρεί να εκμεταλλευτεί τους ανθρώπους και τις περισσότερες φορές πέφτει θύμα εκμετάλλευσης. Επιχειρεί να λάβει τη θέση του Θεού στις καρδιές των ανθρώπων που έχουν κατώτερη γνώση και κρίση και στο τέλος βρίσκεται δούλος κάποιου άλλου, ο οποίος είναι ισχυρότερος σ' αυτούς τους τομείς. Η σχετικότητα της γνώσης, που δεν είναι στατική παρά διαρκώς εξελίσσεται, δημιουργεί τις συνθήκες πραγματοποίησης αυτού που ορίσαμε στην αρχή ως «πορεία ανθρώπου». Όμως, όπως όλες οι πορείες, έτσι και αυτή των εφαρμογών της

γνώσης, έχει κάποια όρια. Σ' αυτά τα όρια αναζητούμε την ιδιαιτερότητα της τηλεόρασης.

Ο άνθρωπος, κατά τη διάρκεια αυτής της πορείας, χρησιμοποίησε τη γνώση του και τα επιτεύγματά του, που τον διαφοροποιούσαν από τους υπόλοιπους, για να παρουσιαστεί σαν Θεός στα μάτια των ανθρώπων. Υπήρχαν εποχές όπου οι άνθρωποι που χειρίζονταν αεροπλάνα θα μπορούσαν να παρουσιαστούν σαν πραγματικοί Θεοί στα μάτια των ανθρώπων που είχαν ελάχιστη γνώση κι εμπειρία. Όμως, η συνεχής ανάπτυξη της γνώσης και η συνεχής άντλησή της από την πλευρά της ανθρωπότητας, άρχισε ν' αποκαλύπτει τα όρια. Οι άνθρωποι, εύκολα ή δύσκολα, αργά ή γρήγορα, κατάλαβαν ότι αυτός που είχαν μπροστά τους – ανεξάρτητα από τα ειδικά χαρακτηριστικά που ανέπτυξε εξαιτίας των μηχανών – ήταν απλός άνθρωπος και τίποτε παραπάνω. Ενώ μέχρι ένα σημείο υπήρχε σύγχυση και οι μηχανές έδιναν σε κάποιους ανθρώπους χαρακτηριστικά Θεού, με την πάροδο του χρόνου και τη συσσώρευση γνώσης αυτό το φαινόμενο εξαλείφθηκε. Ο άνθρωπος που πετά, σε κανένα σημείο του πλανήτη δεν είναι δυνατόν να εμφανιστεί σαν Θεός. Οι άνθρωποι γνωρίζουν πλέον ότι είναι στις δυνατότητες του ανθρώπου να χειριστεί την οποιαδήποτε μηχανή και αυτό είναι καθοριστικό για τον τρόπο που αντιλαμβάνονται τα πράγματα. Από τη στιγμή που η μηχανή δεν μπορεί να λύσει τα ανθρώπινα προβλήματα που απασχολούν τον άνθρωπο ως δημιουργήμα, είναι αδύνατον να προσφέρει στον χειριστή της θεϊκές ιδιότητες.

Αν δηλαδή υπήρχε μια τέτοια μηχανή, που θα έλυε το σύνολο των ανθρώπινων προβλημάτων, τότε ο δημιουργός της και χειριστής της, με βάση την ανθρώπινη λογική, θα ήταν ο Θεός. Μιλώντας για το Θεό, ο αναγνώστης θα πρέπει να έχει υπ' όψιν του ότι σ' αυτό το σημείο δεν κάνουμε αναφορά περί Θεού με βάση τη θεολογία. Ο Θεός στον οποίο αναφερόμαστε δεν έχει σχέση με τον Θεό των χριστιανών, των μωαμεθανών κλπ.. Έχει σχέση, όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, με τον τρόπο που αντιλαμβάνεται ο άνθρωπος τα πράγματα σε συνδυασμό με μια μόνιμη προβληματική κατάσταση. Βλέπει ο ευφυής άνθρωπος ότι «σκέφτεται» για να ξεπεράσει τα προβλήματά του και δεν τα καταφέρνει. Από τη στιγμή όμως που σκέφτεται και γνωρίζει ότι η λύση είναι δυνατόν να προκύψει ως καρπός πνευματικής εργασίας, είναι έτοιμος ν' αναγνωρίσει και να δοξάσει αυτόν που θα του προσφέρει λύση. Είναι έτοιμος να λατρεύει το ευφυές ον που θα τον λυτρώσει.

Ο Θεός, που περιγράφει η κάθε θρησκεία, έχει σχέση με τη συγκεκριμένη γνώση που παίρνουν οι άνθρωποι περί Θεού και συνθέτουν ομοιογενή σύνολα σ' ό,τι αφορά τα χαρακτηριστικά τους. Το κάθε κοινωνικό σύστημα περνά, μέσω ενός συστήματος παιδείας, οργανωμένα τη γνώση μέσα στην κοινωνία και μαθαίνει στον άνθρωπο μια συγκεκριμένη μεθοδολογία σκέψης. Όλοι αυτοί οι άνθρωποι μαθαίνουν να σκέπτονται και ν' αναζητούν τα ίδια πράγματα και σ' αυτό το σημείο

εμπλέκεται ο Θεός που γνωρίζουμε μέσω της Θεολογίας. Κάποια σύνολα λατρεύουν το Χριστό, κάποια τον Αλλάχ κλπ..

Τα όσα περιγράψαμε μέχρι τώρα μας δίνουν τη δυνατότητα ν' αντιληφθούμε ότι ο άνθρωπος, κινούμενος μέσα στο χρόνο, αγωνίζεται σε δύο επίπεδα. Το πρώτο επίπεδο έχει σχέση με τη ύλη. Ο άνθρωπος —ως μέλος της φύσης— προσπαθεί να επιβιώσει και στη συνέχεια να βελτιώσει τη ζωή του μέσα σ' αυτήν, συνυπάρχοντας με τα υπόλοιπα ζωντανά πλάσματα της φύσης. Χρησιμοποιεί τις φυσικές του δυνάμεις, δανείζεται τις δυνάμεις των ζώων και των μηχανών που ο ίδιος δημιουργεί και τείνει προς κάποια όρια. Το δεύτερο επίπεδο έχει σχέση με το πνεύμα. Ο ίδιος άνθρωπος αγνοεί τον παράγοντα φύση και περιορίζεται στην αναζήτηση λύσεων που αφορούν τη βελτίωση της ζωής του μέσα στη δική του κοινωνία, όπου είναι υποχρεωμένος να συνυπάρξει με άλλους ανθρώπους. Αναζητεί λύσεις σε προσωπικό επίπεδο, όπως χρησιμοποιεί τις φυσικές του δυνάμεις μέσα στη φύση. Επειδή όμως αντιλαμβάνεται την ίδια αδυναμία, αρχίζει και εφαρμόζει τις ίδιες πρακτικές. Δανείζεται τη γνώση άλλων ανθρώπων, όπως στη φύση δανείζεται τις φυσικές δυνάμεις των ζώων. Αυτός ο δανεισμός όμως, παρ' όλο που είναι ιδιόμορφος, έχει ομοιότητες με το σύνολο των όσων εφαρμόζει στο επίπεδο της ύλης. Όρια υπάρχουν και σ' αυτό το επίπεδο. Το κατώτερο όριο είναι η προσωπική του άποψη, ενώ το ανώτερο όριο η άποψη του Θεού. Όπως στο πρώτο επίπεδο ανώτατο όριο είναι το όριο που σέβεται την ανθρώπινη βιολογία, έτσι και στο δεύτερο επίπεδο το ανώτατο όριο είναι αυτό που έχει οριστεί με την έννοια «Θεός». Το ενδιάμεσο στάδιο είναι αυτό που κινείται ο άνθρωπος κατά τη διάρκεια των αιώνων. Σ' αυτό το ενδιάμεσο στάδιο, στο μεν πρώτο επίπεδο —της ύλης— η πρόοδος του φαίνεται από την ποιότητα των μηχανών, ενώ στο δεύτερο επίπεδο —του πνεύματος— για να εντοπιστεί η πρόοδος του απαιτείται μια πιο σύνθετη ανάλυση.

Η ανάλυση αυτή είναι απαραίτητη, γιατί έχουμε ένα παράδοξο φαινόμενο. Ο άνθρωπος αναζητά λύσεις και την ίδια στιγμή λατρεύει συγκεκριμένο Θεό. Οι άνθρωποι λατρεύουν Θεούς και άρα έχουν στην κατοχή τους τις λύσεις, εφόσον από την ποιότητα των λύσεων που τους προσφέρονται αναγνωρίζουν τους Θεούς. Κατά συνέπεια το πρόβλημα μετατοπίζεται και δεν αφορά την ανεύρεση λύσεων, παρά αφορά την κοινοποίηση αυτών των λύσεων. Πρέπει να ενημερωθούν όλοι οι άνθρωποι γι' αυτές τις λύσεις, ώστε να κρίνουν στη συνέχεια αυτές τις λύσεις και να τις υιοθετήσουν. Πώς όμως θα ενημερωθούν όλοι οι άνθρωποι; Θα πάρουν τις λύσεις στα χέρια τους ή θα πάρουν εντολές απ' αυτούς που ήδη τις έχουν υπό την κατοχή τους; Η αξία αυτών των λύσεων δημιουργεί εκμεταλλεύσιμες συνθήκες από τους πονηρούς. Αυτοί που κατέχουν τις λύσεις παριστάνουν τους «εκλεκτούς» και μετατρέπουν τις λύσεις σε εξουσία για να εκμεταλλεύονται τον κόσμο. Άνθρωποι αρέσκονται να παριστάνουν τους Θεούς και άνθρωποι αρέσκονται να παριστάνουν τους δούλους του Θεού. Εξαιτίας αυτών των ανθρώπων οι λύσεις δεν προσφέρονται ως λύσεις, παρά αποτελούν γνώσεις που γεννούν συστήματα. Τα συστήματα αυτά αποτελούν τις «μηχανές» τού δεύτερου επιπέδου και αναλαμβάνουν το έργο της διασποράς της γνώσης.

Όπως το αεροπλάνο δίνει τη δυνατότητα στον άνθρωπο να πετάξει, έτσι και το σύστημα δίνει ειδικά χαρακτηριστικά στους «εκλεκτούς» που το ελέγχουν. Εξαιτίας του συστήματος η γνώση, η δύναμη και η άποψη ενός ανθρώπου πολλαπλασιάζεται και γίνεται ισοδύναμη εκατομμυρίων ανθρώπων. Αυτός ο πολλαπλασιασμός γίνεται μέσω της οργανωμένης ειδικής εκπαίδευσης. Εκπαιδεύονται πολλοί άνθρωποι, για να ενεργούν όπως θα ενεργούσε ο «εκλεκτός» σε ανάλογες καταστάσεις. Ο θνητός «εκλεκτός» γίνεται κατ' αυτόν τον τρόπο αθάνατος, ενώ παράλληλα μπορεί να βρίσκεται σε πολλά και διαφορετικά σημεία ταυτόχρονα. Η τηλεόραση σ' αυτό το σημείο εμφανίζεται. Είναι η οριακά εξελιγμένη πραγματική μηχανή που υπάρχει στο επίπεδο του πνεύματος. Η προσφορά της, ως «μηχανή», δεν έχει την παραμικρή σχέση με την ύλη. Δεν βοηθά τον άνθρωπο ούτε να πετάξει ούτε να τρέξει ούτε να κολυμπήσει. Δεν βελτιώνει κανένα ειδικό χαρακτηριστικό του ανθρώπου, αλλά μπορεί να τον σώσει, όπως και μπορεί να του δώσει λύσεις σ' όλα του τα προβλήματα. Μπορεί να τον προειδοποιήσει για μια καταστροφή, μπορεί να του πει τι να κάνει για να σωθεί, όπως και μπορεί να του πει και πώς μπορεί να ζήσει τέλεια. Αυτό το κατορθώνει η τηλεόραση, γιατί έχει τη δυνατότητα να μεταφέρει γνώση. Μπορεί ανά πάσα στιγμή να μεταφέρει τους κατάλληλους ανθρώπους που κατέχουν τις κατάλληλες γνώσεις στο σύνολο του χώρου που αυτό είναι αναγκαίο. Δίνει τη δυνατότητα στον άνθρωπο, που είναι φορέας γνώσης, να κινείται αστραπιαία.

Αδιαφορεί για το σύνολο της υλικής του υπόστασης και ασχολείται αποκλειστικά με την πνευματική. Μεταφέρει την εικόνα και τον λόγο του σ' όλα τα μήκη και τα πλάτη της Γης ταυτόχρονα. Δεν περιορίζεται από καμία παράμετρο που έχει σχέση με την ύλη. Η εικόνα και ο ήχος του ανθρώπου ταξιδεύουν με ταχύτητες απαγορευτικές για την ύλη. Διαχέει την εικόνα και το λόγο του ανθρώπου σε άπειρα σημεία ταυτόχρονα, χωρίς να υπάρχει ο ανάλογος κατακερματισμός, που είναι χαρακτηριστικός σ' αυτήν την περίπτωση για την ύλη. Ο άνθρωπος καταφέρνει με τη βοήθεια της τηλεόρασης να είναι πανταχού παρών, χωρίς να κοπιάζει και χωρίς να παρουσιάζονται αλλοιώσεις, ούτε στην εικόνα του ούτε στο λόγο του. Η τηλεόραση αγνοεί επίσης και τον παράγοντα χρόνο. Ό,τι καταγράφει έχει τη δυνατότητα να το εκπέμπει αναλλοίωτο μέσα στο χρόνο. Ο άνθρωπος, εξαιτίας της τηλεόρασης, όχι μόνο καταφέρνει να είναι πανταχού παρών, αλλά και αθάνατος στο επίπεδο που αφορά το πνεύμα.

Όταν στην αρχή μιλήσαμε για τα επιτεύγματα του ανθρώπου, είπαμε ότι αυτά όλα ήταν αντιγραφή των όσων έβλεπε ο άνθρωπος στη φύση. Αντέγραψε ό,τι είδε και έκρινε ό,τι είναι ευνοϊκό γι' αυτόν. Το δημιούργημα όμως της τηλεόρασης δεν μπαίνει σ' αυτόν τον κανόνα. Υπάρχει πλάσμα της φύσης, που να καταφέρνει να μεταφέρει την εικόνα του στο σύνολο του χώρου και για το σύνολο του χρόνου, αδιαφορώντας για τους φυσικούς νόμους; Ποιόν αντέγραψε ο άνθρωπος;

Από την εποχή που ο άνθρωπος κατοικούσε στα σπήλαια είχε γνώση περί Θεού. Γνώριζε εκτός των άλλων ότι ο Θεός είναι πνεύμα, ότι είναι πανταχού παρών, ότι μπορεί να μιλάει ταυτόχρονα σ' όλα τα μήκη και τα πλάτη της Γης και ότι είναι αθάνατος. Γνώριζε δηλαδή ο άνθρωπος ότι ο Θεός, πέρα από τον Λόγο Του και τη Σοφία Του, διέθετε και ορισμένα

απόλυτα προσδιορισμένα λειτουργικά χαρακτηριστικά. Όταν εμείς γνωρίζουμε ότι ο άνθρωπος τείνει να γίνει Θεός, είτε εκ του αγαθού είτε εκ του πονηρού, εννοείται ότι αντιλαμβανόμαστε πως είναι λογικό να Τον μιμείται. Υπάρχει δηλαδή ένα πρότυπο και υπάρχει γνώση και ευφυΐα από την πλευρά του ανθρώπου να προσπαθεί την εξομοίωση. Πού όμως υπάρχει χώρος να εκδηλωθεί η ευφυΐα του ανθρώπου και να χρησιμοποιηθεί η γνώση του; Μπορεί να παράγει με αυτά τα μέσα τον Λόγο του Θεού; Ακόμα κι αν αυτό ήταν δυνατόν, είναι εκτός λογικής, από τη στιγμή που ο Θεός ο Ίδιος του έχει παραχωρήσει τον Λόγο Του. Εκ των δεδομένων δηλαδή ο άνθρωπος μπορεί να μιμηθεί το Θεό μόνον σ' ό,τι αφορά κάποια χαρακτηριστικά Του. Αιώνες τώρα είχε τον Λόγο Του και τον μετέφερε. Μιλούσε σαν Θεός επειδή ο Θεός του παρέδωσε τον Λόγο Του και απευθυνόταν σε ανθρώπους που ήθελαν ν' ακούσουν το Λόγο του Θεού.

Η τηλεόραση σ' αυτό το σημείο βρίσκει εφαρμογή και εμφανίζεται ως οριακή μηχανή. Μεταφέρει τον οποιονδήποτε λόγο αναλλοίωτο τη στιγμή που παράγεται. Δίνει θεϊκές ιδιότητες στον άνθρωπο, γιατί νικά την αδυναμία της υλικής του υπόστασης και ξεπερνά τους φυσικούς νόμους. Ο άνθρωπος της δυαδικής φύσης, εξαιτίας της τηλεόρασης, δεν απαιτείται να μετακινεί την ύλη του για να παρουσιάζει σε διαφορετικά σημεία την εικόνα του. Δεν απαιτείται να μετακινείται ο ίδιος για να μεταφέρεται ο λόγος του. Δεν απαιτείται να επισκέπτεται τα σπίτια των ανθρώπων, για να τον δουν και να τον ακούσουν μέσα σ' αυτά οι υπόλοιποι άνθρωποι. Με μέσο την τηλεόραση, κάθε φορά που μιλάει, έχει τη δυνατότητα να επιλέγει το μέγεθος του ακροατηρίου. Μπορεί να απευθυνθεί, χάρη στην τεχνολογία που έχει στη διάθεσή του, σε ένα ακροατήριο που το μέγεθός του μεταβάλλεται κατά βούληση. Ένα ακροατήριο που μπορεί να είναι ένας άνθρωπος, αλλά και το σύνολο της ανθρωπότητας.

Ο αναγνώστης εύκολα αντιλαμβάνεται την ανυπολόγιστη αξία της τηλεόρασης ως μηχανής. Σύμφωνα όμως με τα όσα έχουμε αναφέρει πιο πάνω περί μηχανών, τίθεται το εξής ζήτημα: Εμείς γνωρίζουμε ότι η κάθε μηχανή αντικαθιστά ανθρώπους σε διάφορες δουλειές. Η τηλεόραση ως μηχανή ποιους αντικαθιστά; Τον λόγο και τη γνώση, είτε του Θεού είτε των ανθρώπων, αναλάμβαναν επί αιώνες να μεταφέρουν οι άνθρωποι. Το σύνολο των προβλημάτων οφείλεται σ' αυτήν την πρακτική. Έπρεπε να επιλεγούν άνθρωποι κατάλληλοι και έπρεπε να δημιουργηθούν ιεραρχίες και άρα συστήματα. Άλλοι μετέφεραν γνώση και άλλοι έλεγχαν αυτούς που μετέφεραν γνώση. Άλλοι ήταν αξιόπιστοι και άλλοι αναξιόπιστοι σ' ό,τι αφορά τη μεταφορά. Σ' ό,τι αφορά τον έλεγχο, άλλοι ήταν τίμιοι και αγαθοί και άλλοι άθλιοι και πονηροί. Κανένας δεν μπορούσε να ελέγξει τους ελεγκτές για την αξιοπιστία τους, γιατί κανένας δεν μπορούσε να είναι παρών στον χώρο και στον χρόνο που ο Θεός —ή ο άνθρωπος που παρήγαγε γνώση— έδινε εντολές. Πόση ύλη και άρα ανθρώπινα σώματα μπορούσε να χωρέσει το δωμάτιο όπου συγκεντρώθηκαν οι μαθητές του Χριστού κατά τη διάρκεια του Μυστικού Δείπνου; Πόσοι άνθρωποι μπορούσαν να δουν και να ακούσουν τον Αλέξανδρο, όταν αυτός έδινε εντολές στους διαδόχους του;

Από τη στιγμή που κανένας άλλος δεν άκουσε τις εντολές, πλην αυτών που τις έλαβαν, υπάρχει πρόβλημα. Υπάρχει πρόβλημα αξιοπιστίας, που δίνει τη δυνατότητα

στους πονηρούς να το εκμεταλλευτούν. Δημιουργούνται ρόλοι, που στην ουσία είναι υπεύθυνοι για τα προβλήματα του κόσμου. Κάποιοι μεταφέρουν τη γνώση και κάποιοι παριστάνουν τους Θεούς, χωρίς να ελέγχονται από τους ανθρώπους, ούτε για την προσωπική τους ποιότητα ούτε για την ακρίβεια των λόγων τους. Το πρόβλημα γεννάται από το γεγονός ότι δικαίωμα να δίνει εντολές έχει μόνο ένας και αυτός είναι ο δημιουργός της γνώσης και άρα του λόγου, ενώ τον ίδιο αυτόν λόγο τον μεταφέρουν πολλοί. Ποιος όμως θα κοινοποιήσει αυτές τις εντολές σ' όλον τον κόσμο, ώστε να ελέγχονται οι μεταφορείς μέσα στον χρόνο; Άρα θα πρέπει να μεταφερθούν και εντολές μαζί με την γνώση. Οι εντολές δημιουργούν την εξουσία και η εξουσία έλκει τους αθλίους. Η έλλειψη δυνατότητας ελέγχου της αξιοπιστίας των εντολοδόχων δημιουργεί έλλειψη δυνατότητας ελέγχου της εξουσίας.

Όπως αντιλαμβάνεται ο αναγνώστης, η τρομερή μηχανή που ονομάζεται τηλεόραση, αν χρησιμοποιηθεί σωστά, εξαλείφει το σύνολο των προβλημάτων. Ο κόσμος θα ήταν διαφορετικός, αν υπήρχε αυτή η μηχανή στις σημαντικές στιγμές της ανθρωπότητας. Δεν θα υπήρχε ιερατείο στον χριστιανικό κόσμο, αν η τηλεόραση κατέγραφε τον Κύριο όταν δίδασκε και όταν έδινε εντολές. Το σύνολο των όσων είπε και η ίδια η μορφή Του θα καταγραφόταν με ηλεκτρονικά μέσα και θα υπήρχαν στη διάθεση του ανθρώπου ανά πάσα στιγμή και με απόλυτη πιστότητα. Αυτό όμως δεν συνέβη και είχαμε τη συνέχεια που γνωρίζουμε.

Οι εντολοδόχοι οδήγησαν τον κόσμο στον Μεσαίωνα, στην Ιερά Εξέταση και στον ολοκληρωτισμό. Το ίδιο συνέβη και σε άλλη κλίμακα και με άλλους δημιουργούς που παραποιήθηκαν οι εντολές τους. Εξαιτίας του Μαρξ πήγαμε στον κομμουνισμό του αίσχους. Κανένας δεν μπορούσε να ελέγξει την πηγή των όσων άκουγε. Το κομματικό στέλεχος μετέφερε το λόγο του Μαρξ ή σαν γουρούνι προστάτευε τα συμφέροντά του λέγοντας ψέματα;

Το σύνολο των άσχημων φαινομένων που παρατηρούνται σήμερα και χρεώνονται στην τηλεόραση, οφείλονται στην τεράστια ισχύ της «μηχανής» που λέγεται τηλεόραση. Το πρόβλημα, όπως εύκολα αντιλαμβάνεται ο καθένας από εμάς, βρίσκεται στο ποιόν αυτών που διαχειρίζονται αυτή την ισχύ. Η τηλεόραση δίνει θεϊκές ιδιότητες σ' αυτούς που έχουν στα χέρια τους την εξουσία και άρα ελέγχουν την ενημέρωση. Δεν δημιουργεί Θεούς, παρά θεοποιεί αυτούς που το σύστημα έχει επιλέξει, εφόσον πρώτα έχει εξασφαλίσει τον έλεγχο τους. Αν δηλαδή η αθλιότητα της κοινωνίας έχει σχέση με τον λόγο των δούλων τού συστήματος, η τηλεόραση απλά διευκολύνει το έργο της διασποράς αυτού του λόγου. Απαλλάσσει την εξουσία από ένα μεγάλο πλήθος λειτουργικών προβλημάτων, που συνδέονται με τον χρόνο και τον χώρο διασποράς της προπαγάνδας της. Δίνει τη δυνατότητα στην εξουσία να χρησιμοποιεί τους «ικανότερους» ανθρώπους της στο σύνολο του χώρου που την ενδιαφέρει, χωρίς τις απώλειες του παρελθόντος, όπου άσχετοι και ανάξιοι προπαγανδιστές αδυνατούσαν να πείσουν. Επιπλέον δε η τηλεόραση προστατεύει αυτούς τους

δούλους, εφόσον οι άνθρωποι τους βλέπουν μόνο σε συγκεκριμένο χρόνο και δεν μπορούν να τους κρίνουν στην καθημερινότητά τους.

Η τηλεόραση δίνει επίσης στην εξουσία τη δυνατότητα ν' ακολουθεί τον άνθρωπο στους πιο προσωπικούς του χώρους και αυτό είναι επικίνδυνο. Ο κίνδυνος είναι τεράστιος, γιατί ο άνθρωπος μέσα στο σπίτι του είναι χαλαρός, επειδή νιώθει κύριος του χώρου του και αισθάνεται ασφαλής. Αυτό το συναίσθημα σε όλες τις άλλες περιπτώσεις είναι ευεργετικό, γιατί απαλλάσσει τον άνθρωπο από τους ψυχοφθόρους αμυντικούς μηχανισμούς που χρησιμοποιεί έξω από το σπίτι του. Η ύπαρξη όμως της τηλεόρασης κάνει αυτή τη χαλαρότητα εκμεταλλεύσιμη και βοηθά την εξουσία στην επίτευξη των στόχων της. Η εξουσία έχει τεράστιες γνώσεις και προσπαθεί να ελέγξει απόλυτα τον άνθρωπο. Πού όμως μπορεί να τον ελέγξει πιο εύκολα; Στον χώρο εργασίας και στις κοινωνικές εκδηλώσεις ο άνθρωπος είναι θωρακισμένος. Προσέχει τι λέει και σε ποιον το λέει. Εκτός αυτού όμως αναγνωρίζει ανάμεσα στους συνομιλητές του τους ανθρώπους που είναι δούλοι του συστήματος και έχουν να υπερασπιστούν συμφέροντα. Είναι καχύποπτος απέναντι στον οποιονδήποτε τον πλησιάζει. Προσπαθεί να διακρίνει ανάμεσα στα λόγια του τα συμφέροντά του. Προσπαθεί να καταλάβει τι αντιπροσωπεύει ο καθένας και άρα τι πουλάει. Ο ιερέας πουλάει σωτηρία, ο πολιτικός ευημερία και οι υπόλοιποι λύσεις στα καθημερινά προβλήματα, μέσα από ένα τεράστιο σύνολο καταναλωτικών προϊόντων.

Ο άνθρωπος, γνωρίζοντας μέσα από την εμπειρία του τους λόγους για τους οποίους τον προσεγγίζουν, είναι εξαιρετικά καχύποπτος. Αυτή η καχυποψία εκνευρίζει το σύστημα εξουσίας, γιατί κατά πρώτον δεν μπορεί να «πουλήσει» εύκολα το προϊόν του και κατά δεύτερον, γιατί ο συνομιλητής άνθρωπος δεν είναι απόλυτα ειλικρινής μαζί του. Ο άνθρωπος, επειδή φοβάται, δεν εκφράζεται ελεύθερα και στερεί πληροφορίες από το σύστημα και άρα του δημιουργεί «τυφλά σημεία». Αιώνες τώρα η εξουσία δεν μπορούσε να πετύχει τίποτε ουσιαστικό σ' αυτόν τον τομέα, γιατί δεν μπορούσε να έχει πληροφορίες από τους χώρους που ο άνθρωπος θεωρούσε προσωπικούς και λειτουργούσε μέσα σ' αυτούς ελεύθερα. Δεν μπορούσε να μπει στα σπίτια των ανθρώπων, όπου οι πόρτες έκλειναν ερμητικά και για τους δούλους του και για τους καλοθελητές σπιούνους. Μέσα στα σπίτια των ανθρώπων έμπαιναν μόνο άτομα εμπιστοσύνης και άρα μόνον οι φίλοι. Μόνον μπροστά σ' αυτούς ο άνθρωπος εκφραζόταν ελεύθερα και έλεγε διαφορετικά πράγματα απ' αυτά που έλεγε στους ιερείς, στους πολιτικούς και στους εργοδότες του. Αυτοί οι δύο παράλληλοι κόσμοι συνυπήρχαν επί αιώνες και εξαιτίας αυτής της συνύπαρξης γεννήθηκαν θετικά αλλά και αρνητικά φαινόμενα.

Οι μεγάλες κοινωνικές επαναστάσεις και οι αντίστοιχες κατακτήσεις που σημειώθηκαν υπέρ του ανθρώπου είναι από τα θετικά που προέκυψαν. Το σύστημα, όταν υπέπεσε σε σφάλματα, το έκανε επειδή στερούνταν πληροφοριών. Νόμιζε ότι γνώριζε τι συμβαίνει μέσα στην κοινωνία, ενώ στην πραγματικότητα είχε άγνοια. Άλλα έλεγαν οι άνθρωποι στους ιερείς και στους πολιτικούς και άλλα μεταξύ τους. Τα αρνητικά της κατάστασης για τον άνθρωπο οφείλονταν στην κακή επικοινωνιακή λειτουργία. Μέχρι να γίνουν κοινά αυτά που

συζητούσαν οι χαρισματικοί άνθρωποι στα σπίτια τους, το σύστημα προλάβαινε ν' αναπτύξει τις άμυνές του.

Η τηλεόραση, από τη στιγμή της εμφάνισής της, έσπασε τα διαχωριστικά αυτών των παράλληλων κόσμων και σκόρπισε τις πληροφορίες προς κάθε κατεύθυνση. Αυτή η κατάσταση —όπως συμβαίνει πάντα— είχε τόσο θετικές όσο και αρνητικές συνέπειες. Από τη στιγμή που διαχέονται πληροφορίες σε τέτοια μεγάλη έκταση και ποσότητα, ευνόητο είναι ότι ο πλέον κερδισμένος είναι αυτός που έχει την ικανότητα να επεξεργάζεται τις παραπάνω πληροφορίες με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Ευνοημένος σ' αυτήν την περίπτωση, με βάση τη λογική, είναι το σύστημα εξουσίας. Με τη βοήθεια της τηλεόρασης το σύστημα έπαψε να έχει «τυφλά σημεία» σ' ό,τι αφορά τη γνώση του περί του τι συμβαίνει στην κοινωνία. Με βάση μεθόδους που θα δούμε πιο κάτω εκμεταλλεύτηκε στο έπακρο την τηλεόραση και απέκτησε πλήρη γνώση.

Ο απλός άνθρωπος, μη έχοντας τη γνώση και την ευφυΐα των διεστραμμένων και ακριβοπληρωμένων δούλων, έπεσε θύμα μιας φοβερής κατάστασης. Η τηλεόραση μπήκε σε κάθε σπίτι, εκτελώντας καθήκοντα σπιούνου. Είναι τα μάτια και τ' αυτιά της εξουσίας μέσα στον πλέον προσωπικό χώρο του ανθρώπου. Υπηρέτης δύο αφεντάδων με συγκρουόμενα συμφέροντα. Υπηρετεί ταυτόχρονα και τον άνθρωπο και τους δυνάστες του. Μια παροιμία όμως λέει ότι... «το έξυπνο πουλί από τη μύτη πιάνεται»... και σ' αυτήν την περίπτωση είναι ιδανική στο να περιγράψει τα συμβαίνοντα.

Η μεγάλη σιγουριά του συστήματος για τη γνώση του το οδήγησε σε ένα από τα μεγαλύτερα σφάλματά του. Η απληστία του για πληροφορίες και για έλεγχο των ανθρώπων, το έκαναν να καλλιεργήσει την τηλεόραση. Ήταν μέγα σφάλμα του η ανάπτυξη της συγκεκριμένης τεχνολογίας. Θεωρητικά μπορεί να κατόρθωσε το ακατόρθωτο —που είναι η είσοδος του στο κάστρο του ανθρώπου, που είναι το σπίτι του— πρακτικά όμως πλήρωσε μεγάλο τίμημα. Σ' αυτό το σημείο μπαίνει ο παράγων απληστία. Οι παράλληλοι κόσμοι εύκολα ή δύσκολα ελέγχονταν. Η γνώση που είχε το σύστημα του επέτρεπε —όπως αποδείχθηκε μέσα στους αιώνες— να ελέγχει τον κόσμο. Μπορεί να μην γνώριζε απόλυτα τι σκέφτονται οι άνθρωποι, αλλά αυτό δεν είναι απαραίτητο από τη στιγμή που κατορθώνει σχεδόν πάντα να επιβάλλεται. Το σύστημα, καλλιεργώντας την τηλεόραση, έχασε δύο καθοριστικές δυνατότητες για την επιβίωσή του. Στερήθηκε της δυνατότητας να δημιουργεί ανθρώπους-μύθους και έχασε τον έλεγχο της επαρχίας.

Θα δούμε τα πράγματα με τη σειρά, ώστε ν' αντιληφθούμε τι συμβαίνει. Η τηλεόραση δίνει λειτουργικά χαρακτηριστικά Θεού στους ανθρώπους που προβάλλει, αλλά ταυτόχρονα τους θέτει ενώπιον της κρίσης του κόσμου. Το σύστημα, γνωρίζοντας τις ανάγκες και τις αγωνίες των ανθρώπων, κατασκεύαζε επί αιώνες σωτήρες. Οι άνθρωποι άκουγαν γι' αυτούς ό,τι τους αφηγούνταν οι δούλοι του συστήματος. Οι τελευταίοι εξωράιζαν αυτές τις μορφές και έβαζαν στο στόμα των «σωτήρων» λόγια που ήταν προϊόντα υψηλής ποιότητας και επεξεργασίας. Δημιουργούσαν με λίγα λόγια έναν μύθο γύρω από τα πρόσωπα που κάθε φορά ζητούσαν από τον κόσμο είτε την πίστη του είτε την ψήφο του. «Κατασκευάζονταν» «άγιοι θαυματοποιοί» που κανένας δεν είχε δει τα θαύματά τους, αλλά όλοι τα γνώριζαν.

«Κατασκευάζονταν» «σωτήρες» πολιτικοί, που οι άνθρωποι τους λάτρευαν χωρίς να τους γνωρίζουν.

Η τηλεόραση στέρησε από το σύστημα τη δυνατότητα να δημιουργεί πρόσωπα-μύθους. Όποιος ενδιαφέρει τον κόσμο εμφανίζεται στην τηλεόραση και κρίνεται. Η απομυθοποίηση είναι θέμα χρόνου να συμβεί, από τη στιγμή που τα προβλήματα είναι ανίκητα και οι σοφιστείες προκλητικές. Οι άνθρωποι βλέπουν τους πολυδιαφημισμένους δούλους να ιδρώνουν μπροστά στις κάμερες, να μπερδεύουν τα λόγια τους, να λένε ηλιθιότητες, να λένε ψέματα ή να εκνευρίζονται όταν οι ερωτήσεις δεν τους ευνοούν και στη συνέχεια κρίνουν. Η ανθρώπινη συμπεριφορά των υποτιθέμενων «σωτήρων» δεν επιτρέπει την καλλιέργεια τέτοιων μύθων. Ακόμα και ο πιο χαρισματικός άνθρωπος δεν έχει τη δυνατότητα να δείχνει πάντα τέλειος μπροστά στην κάμερα. Η μια φορά που δεν θα το καταφέρει τον περιορίζει στο επίπεδο του ανθρώπου και σ' αυτό το σημείο καταστρέφεται ο μύθος.

Το σύστημα όλα αυτά τα γνωρίζει, αλλά τα υποτίμησε. Αισθανόμενο την ασφάλεια της γνώσης, νόμισε ότι μπορεί να επωφεληθεί με άλλο τρόπο. Πόνταρε στην υπερπαραγωγή «σωτήρων», που θα καθήλωνε τους ανθρώπους στο επιθυμητό επίπεδο. Μέχρι να απομυθοποιηθεί ο ένας, κάποιος άλλος θα διεκδικούσε τη θέση του. Φαινομενικά, εκτός των άλλων, κέρδισε και έναν ευκολότερο έλεγχο απέναντι στους ίδιους τους «σωτήρες» και δημιούργησε επιπλέον έναν τεράστιο στρατό υποψηφίων «σωτήρων» με χαρακτηριστικά δουλικότητας άνευ προηγουμένου. Όλοι θέλουν να γίνουν Θεοί της μιας νύχτας και είναι διατεθειμένοι να κάνουν τα πάντα γι' αυτό. Αυτό όμως που πραγματικά έχασε το σύστημα είναι ένα ισχυρό δυναμικό, που η ύπαρξή του δίνει βαρύτητα στο σύστημα και αδράνεια στην κοινωνία. Έχασε το «βαρύ πυροβολικό» του, που ήταν άνθρωποι με μεγάλο «ειδικό βάρος» και που οι άνθρωποι τους σεβόντουσαν, ανεξάρτητα από το πόσο καλά τους γνώριζαν. Αυτό το δυναμικό χρησιμοποιούσε το σύστημα για να επηρεάσει τους ανθρώπους υπέρ των συμφερόντων του. Αυτοί οι άνθρωποι αναλάμβαναν να πείσουν τον κόσμο για την ορθότητα των επιλογών του συστήματος.

Πολλοί ισχυρίζονται σήμερα, εξαιτίας της άγνοιας των παραπάνω, ότι η εποχή μας στερείται μεγάλων ανδρών. Δεν υπάρχουν οι «άγιοι» ή οι «μεγάλοι ηγέτες» άλλων εποχών. Αυτό είναι λάθος, γιατί οι άνθρωποι κινούνται πάντα στα ίδια πλαίσια και αυτό που διαφέρει είναι ο τρόπος που αυτοί παρουσιάζονται. Οι παλαιότεροι «άγιοι» ή «ηγέτες» ήταν το ίδιο άσχετοι και άχρηστοι μ' αυτούς που σήμερα αντέχουν ελάχιστες ημέρες. Απλά ήταν πιο τυχεροί, γιατί η απομυθοποίησή τους ήταν δύσκολη υπόθεση και τις περισσότερες φορές δεν γινόταν, γιατί το σύστημα έχει συμφέρον να προστατεύει τα πρόσωπα που το υπηρετούν. Εύκολα προστατεύονται άνθρωποι που ο κόσμος δεν τους γνωρίζει και στηρίζει την άποψή του γι αυτούς σε φήμες. Αν σ' αυτό συνυπολογιστεί ότι οι περισσότεροι απ' αυτούς ήταν και βιολογικώς νεκροί όταν γινόταν διάσημοι —και άρα κρινόταν—, τότε εύκολα αντιλαμβανόμαστε τη δυσκολία.

Όμως, η εσφαλμένη επιλογή της εξέλιξης της τηλεόρασης δεν περιορίζεται μόνον στα παραπάνω. Το σύστημα, εξαιτίας της τηλεόρασης, κατέστρεψε —και αυτό είναι τραγικό

για το μέλλον του— τον γενικότερο σχεδιασμό που του δίνει δύναμη. Από την εποχή της Βαβυλώνας ως λίγα χρόνια πριν, το σύστημα είχε αναπτύξει δύο διαφορετικούς τύπους συμπεριφορών που το ευνοούσαν απόλυτα. Γνώριζε τις διαφορές μεταξύ επαρχίας και αστικών κέντρων και τις καλλιεργούσε για λόγους συμφέροντος. Ο έλεγχος των ανθρώπων επιτυγχάνονταν με διαφορετικό τρόπο, ανάλογα με το πού κατοικούσαν, κι αυτό απαιτούσε την ανάπτυξη διαφορετικής συμπεριφοράς. Στην επαρχία των μικρών πληθυσμιακών συγκεντρώσεων κυριαρχούσε ένας αυστηρός λόγος, που οδηγούσε σε συντηρητισμό και ό,τι αυτό συνεπάγεται. Το σύστημα, έχοντας δικούς του ανθρώπους στο σύνολο των θέσεων εξουσίας, έλεγχε τους ανθρώπους, ευνοώντας συστηματικά τους θρησκόληπτους και τους εθνικιστές. Καλλιεργούσε με αυστηρό τρόπο την παράδοση, πολεμούσε τις εκτός γάμου σχέσεις και επένδυε στη σεξουαλική πείνα των επαρχιωτών. Την απαιτούμενη κοινωνική συσπείρωση και τον έλεγχο των μαζών τον επιτύγχανε με τη βοήθεια του εθνικισμού, που μετατρέπει το λαό σε εύκολα ελεγχόμενο όχλο. Στην επαρχία, όπου η οικονομία είναι άμεσα συνδεδεμένη με τη γη, εύκολα τρομάζεις τους ανθρώπους με εχθρούς που έχουν εδαφικές διεκδικήσεις.

Από την άλλη πλευρά, ο έλεγχος των αστικών κέντρων γινόταν με εντελώς διαφορετικό τρόπο. Τον ρόλο της παράδοσης τον αντικατέστησε με την καλλιέργεια της ταξικής συνείδησης των ανθρώπων. Ο λόγος του συστήματος δεν μπορούσε να είναι αυστηρός και ως εκ τούτου και το φαινόμενο της σεξουαλικής πείνας δεν ήταν καθοριστικός παράγοντας. Αναφερόμαστε στην σεξουαλική πείνα, γιατί επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τη συμπεριφορά του ανθρώπου και ως εκ τούτου επηρεάζει τη γενικότερη κοινωνική λειτουργία. Εξαιτίας αυτών των διαφορών, ο έλεγχος των μαζών στα αστικά κέντρα επιτυγχάνονταν με διαφορετικό τρόπο και σε δύο ξεχωριστές φάσεις. Καλλιεργούνταν σε πρώτη φάση ένας ταξικός ρατσισμός, που στη συνέχεια —και άρα σε δεύτερη φάση— μετατρέπονταν σε εθνικισμό. Ο λαός πρώτα χωριζόταν σε μικρούς όχλους ταξικού χαρακτήρα και στη συνέχεια σε όχλο με όμοια χαρακτηριστικά μ' αυτά της επαρχίας.

Η τηλεόραση κατέστρεψε αυτόν τον σχεδιασμό, γιατί δεν ξεχωρίζει τους ανθρώπους με τα πιο πάνω κριτήρια, παρά απευθύνεται σε όλους. Η εμβέλειά της, που καλύπτει το σύνολο μιας επικράτειας, καθώς και οι κοινές εκπομπές σε επαρχία και αστικά κέντρα, δημιούργησαν μια πρωτόγνωρη όσο και επικίνδυνη για το σύστημα κατάσταση. Η τηλεόραση δίνει ομοιογένεια στους χώρους που καλύπτει και καταστρέφει τον σχεδιασμό που προκύπτει από τον διαφορετικό λόγο που χρησιμοποιεί το σύστημα για την εύρυθμη λειτουργία του. Το σύστημα εξουσίας, από τη στιγμή που αποφάσισε να εκμεταλλευτεί την τηλεόραση, βρέθηκε μπροστά σ' ένα τεράστιο δίλημμα, εφόσον έπρεπε να επιλέξει τον κατάλληλο λόγο που θα χρησιμοποιούσε ως κοινό σε επαρχία και αστικά κέντρα. Έχοντας γνώση του κέρδους, που προκύπτει από την τεράστια ισχύ της τηλεόρασης, δεν δίστασε να πάρει το μεγάλο ρίσκο. Χρησιμοποίησε έναν λόγο πιο προοδευτικό απ' αυτόν που χρησιμοποιούσε μέχρι τότε στην επαρχία και σημαντικά πιο συντηρητικό απ' αυτόν που χρησιμοποιούσε στα αστικά κέντρα.

Το ρίσκο το πήρε, χωρίς να υπολογίσει δύο καθοριστικούς παράγοντες. Ο πρώτος παράγοντας έχει σχέση με τη δύναμη της εικόνας και άρα της τηλεόρασης να μεταφέρει μηνύματα. Ο δεύτερος παράγοντας έχει σχέση με την αλματώδη εξέλιξη της τεχνολογίας. Σ' ό,τι αφορά τον πρώτο παράγοντα πίστεψε λανθασμένα ότι ο έλεγχος της τηλεόρασης θα ήταν αποκλειστικά δικό του προνόμιο και δεν προέβλεψε ότι αργά ή γρήγορα θα εμπλεκόταν σ' αυτήν την υπόθεση και το οικονομικό κεφάλαιο. Ο τηλεθεατής είναι πολίτης που το σύστημα θέλει να τον ελέγχει, αλλά ταυτόχρονα είναι και καταναλωτής που το κεφάλαιο θέλει να εκμεταλλευτεί. Η σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ κεφαλαίου και εξουσίας είναι καθοριστικής σημασίας, γιατί, έχοντας διαφορετικούς στόχους, οδηγούνται σε μια σύγκρουση με απρόβλεπτα χαρακτηριστικά και απρόβλεπτες επίσης συνέπειες. Οι διαφορετικοί στόχοι που οδήγησαν στη σύγκρουση είναι οι εξής: Το σύστημα θέλει απλά να έχει στη διάθεσή του την υποδομή να μεταφέρει την προπαγάνδα του μέσα στην κοινωνία. Το κεφάλαιο, από την άλλη πλευρά, αναζητά την υψηλότερη τηλεθέαση. Η σύγκρουση είναι αδύνατον να μην ακολουθήσει, από τη στιγμή που ο στόχος της τηλεθέασης επιτυγχάνεται με την πρόκληση του ενδιαφέροντος του τηλεθεατή.

Το σύστημα ενδιαφερόταν απλά να περάσει μέσα στο κάθε σπίτι έναν «υπηρέτη» του, που θα μετέφερε αποκλειστικά τη δική του άποψη στο σύνολο των θεμάτων που απασχολούν τον άνθρωπο και την κοινωνία του. Με τη βοήθεια της τηλεόρασης δεν ήταν ανάγκη να πηγαίνει ο άνθρωπος, είτε στην εκκλησία είτε στις κομματικές συγκεντρώσεις, για να ακούει το αντίστοιχο κήρυγμα. Οι ιερείς και οι πολιτικοί έμπαιναν μέσα στα σπίτια των ανθρώπων και προωθούσαν τα συμφέροντά τους. Η απόδοση ήταν η μέγιστη, εφόσον απευθύνονταν σ' όλη την οικογένεια και όχι στα συγκεκριμένα μέλη της, που μέχρι εκείνη την εποχή δραστηριοποιούνταν στους αντίστοιχους τομείς. Ήταν απόλυτα φυσικό τον πρώτο καιρό της τηλεόρασης ωφελημένη να είναι μόνο η επαρχία από τον στοιχειωδώς προοδευτικότερο λόγο που χρησιμοποιούσε το σύστημα μέσω της τηλεόρασης, έναντι του λόγου των τοπικών αντιπροσώπων των διαφόρων εξουσιών. Η τηλεόραση γι' αυτόν τον λόγο είχε στην αρχή της πορείας της μεγαλύτερη απήχηση στην επαρχία, ενώ για τα αστικά κέντρα ήταν στην καλύτερη περίπτωση μια βαρετή υπόθεση.

Ο άνθρωπος, έχοντας την τάση ν' αναζητεί λύσεις και άρα ν' αναζητεί έναν προοδευτικότερο λόγο, άρχισε να θεοποιεί την τηλεόραση. Για τους επαρχιώτες ό,τι προέρχονταν από την τηλεόραση ήταν νόμος, εφόσον δικαιολογούσε συμπεριφορές που μέχρι τότε ήταν απαγορευμένες. Άρχισε να χαλαρώνει τα ήθη και να παρακάμπτει τη μέχρι τότε παράδοση που η εξουσία χρησιμοποιούσε για τον έλεγχο των ανθρώπων. Τα όσα πρόβαλλε η τηλεόραση άρχισαν να υποκαθιστούν την παράδοση. Συνέφερε στους επαρχιώτες το προτεινόμενο απ' αυτήν μοντέλο ζωής και άρχισαν να την αντιμετωπίζουν σαν μια ιδιότυπη παράδοση, όπου μέσα σ' αυτήν υπήρχε το σωστό ή το λάθος, το αποδεκτό και το μη αποδεκτό. Το σύστημα εξουσίας αντιλήφθηκε τη συνήθεια αυτή των ανθρώπων, αλλά την υποτίμησε. Δεν μπόρεσε να προβλέψει τι μπορεί να προκύψει απ' αυτήν την συνήθεια που είναι εκμεταλλεύσιμη και δεν αφορά μόνον τους επαρχιώτες, αλλά και τους κατοίκους των αστικών κέντρων.

Σ' αυτό το σημείο εμφανίζεται και το κεφάλαιο που διεκδικεί μερίδιο από το κέρδος. Γνωρίζοντας ότι το μέγιστο κέρδος βρίσκεται στην κατανάλωση των κατοίκων των αστικών κέντρων —που είναι οικονομικώς ισχυρότεροι—, προσπάθησε να τους παρασύρει. Πώς όμως μπορούσε να συμβεί αυτό; Απλά έπρεπε να μετατρέψει την τηλεόραση από μια βαρετή υπόθεση γι' αυτούς σε κάτι πιο ενδιαφέρον. Για να συμβεί όμως αυτό —όπως συμβαίνει πάντα με τους ανθρώπους— θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί ένας προοδευτικότερος λόγος. Άρχισαν λοιπόν να πλειοδοτούν με στόχο την προσέλκυση του ενδιαφέροντος των ανθρώπων. Στην περίπτωση της επαρχίας τα πράγματα όπως είδαμε ήταν εύκολα, γιατί αρκούσε ένα χαρισματικό πρόσωπο, που, χωρίς να λέει τίποτε διαφορετικό από τα συνηθισμένα, προσέλκυε τους ανθρώπους. Οι επαρχιώτες δεν είχαν ξαναδεί χαρισματικούς χρήστες του λόγου, σε αντίθεση με τους κατοίκους των αστικών κέντρων. Είχαν την αίσθηση ότι ανακαλύπτουν έναν νέο κόσμο, ο οποίος στην πραγματικότητα ήταν ο κόσμος των μεγαλουπόλεων. Απλά έβλεπαν τους καλύτερα εκπαιδευμένους προπαγανδιστές, οι οποίοι μέχρι τότε αναλάμβαναν τους τρομερά πιο καχύποπτους και ισχυρούς στον τομέα της γνώσης πολίτες των αστικών κέντρων. Έβλεπαν με λίγα λόγια τις «σειρήνες» των μεγαλουπόλεων.

Η τηλεόραση γι' αυτόν το λόγο ήταν βαρετή στα αστικά κέντρα. Δεν είχε κανένα λόγο ένας άνθρωπος της μεγαλούπολης να βλέπει μέσα στο σπίτι του αυτούς που έβλεπε στις γειτονιές του. Οι «χαρισματικοί» μέσα στα αστικά κέντρα δεν απειλούσαν την επιθυμητή για το σύστημα κατάσταση, παρά τη συντηρούσαν. Αντιπροσώπευαν πολλές διαφορετικές κοινωνικές ομάδες που το σύστημα θεωρούσε νόμιμες και τις εκμεταλλεύονταν. Αντίθετα στην επαρχία αυτοί οι ίδιοι ήταν ανατροπείς της συντήρησης, γιατί το σύστημα μέχρι τότε καθήλωνε σ' ένα κοινό επίπεδο τους πάντες, χωρίς ν' ανέχεται οτιδήποτε απειλούσε αυτήν την κατάσταση. Από τη στιγμή όμως που το κεφάλαιο ενδιαφέρεται να προσελκύσει το ενδιαφέρον των ανθρώπων των μεγαλουπόλεων, τα πάντα γίνονται επικίνδυνα για την εξουσία. Στο όνομα της αποδοτικής διαφήμισης άρχισαν να παίρνουν οι κεφαλαιοκράτες επικίνδυνες αποφάσεις για την εξουσία. Άρχισαν ν' αναζητούν ανθρώπους που το κοινό των μεγαλουπόλεων πλέον θα έβρισκε ενδιαφέροντες. Αυτοί όλοι με τον λόγο τους και τις συνήθειές τους έκαναν το σύστημα να εκνευρίζεται. Όλοι αυτοί απειλούσαν το σύνολο του σχεδιασμού που το σύστημα είχε αναπτύξει. Έχοντας ως στόχο το σύνολο των τηλεθεατών-καταναλωτών των αστικών κέντρων, ανέπτυξαν έναν νέο λόγο και δημιούργησαν νέα πρότυπα — κοινά για όλους— κι αυτό απειλούσε τους ταξικούς διαχωρισμούς που καλλιεργούσαν οι πολιτικοί και οι συνδικαλιστές στις μεγαλουπόλεις. Επειδή όμως κανένα κοινό πρότυπο δεν μπορεί να νικήσει την οικονομική ανισότητα που συντηρεί τις ταξικές διαφορές, η ζημιά του συστήματος στα αστικά κέντρα ήταν και είναι σοβαρή εξαιτίας της τηλεόρασης, αλλά όχι καθοριστική.

Στην περίπτωση της επαρχίας όμως τα πράγματα είναι διαφορετικά. Η ζημιά που υπέστη το σύστημα είναι τεράστια και καθοριστική. Η τηλεόραση στην επαρχία

έφερε μια επανάσταση και άλλαξε ριζικά το σύνολο των κοινωνικών δραστηριοτήτων. Αν αναλογιστούμε και το γεγονός ότι στην επαρχία τα προβλήματα δεν είναι πολυσύνθετα, όπως στα αστικά κέντρα, τότε αντιλαμβανόμαστε τον κίνδυνο για τους πάσης φύσεως κρατούντες. Για να καταλάβει ο αναγνώστης το μέγεθος αυτού του κινδύνου, θα πρέπει να σκεφτεί τις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ επαρχίας και μεγαλουπόλεων. Στην επαρχία τα μεγέθη είναι μικρά και δεν τρομάζουν. Δεν υπάρχουν τα προβλήματα (ταξικά, κοινωνικά κλπ.) σε τέτοιο βαθμό ανεπτυγμένα, που να δικαιολογείται η λογική του αναγκαίου κακού. Δεν υπάρχουν οι συνθήκες που συντηρούν τα ταξικά μίσση και αποπροσανατολίζουν τους ανθρώπους. Στην επαρχία τα πράγματα είναι απλά. Από τη μια πλευρά είναι οι φορείς της εξουσίας και από την άλλη πλευρά όλοι οι υπόλοιποι. Το σύστημα εξουσίας γι' αυτόν τον λόγο ήταν αυστηρό στην επαρχία και διατηρούσε στο απυρόβλητο τους ανθρώπους του^ μια προστασία τόσο τρομερή, που δημιουργούσε ταμπού. Ήταν ταμπού για τον επαρχιώτη να κατηγορήσει τον παπά, τον αστυνομικό ή τον δάσκαλο. Στα αστικά κέντρα η προστασία των παραπάνω δεν ήταν επιβεβλημένη, γιατί δεν μπορούσε να είναι αποτελεσματική και επιπλέον οδηγούσε σε σύγκρουση τέτοια, που απειλούσε την αξιοπιστία του ίδιου του συστήματος. Γι' αυτόν τον λόγο δεν μπορούσε και δεν ήθελε να προστατέψει το σύστημα τους διεφθαρμένους υπηρέτες του.

Ας δούμε τους αστυνομικούς για παράδειγμα. Στα αστικά κέντρα μπορούσε ο καθένας να μιλάει εναντίον τους, γιατί απλούστατα οι ανάγκες των μεγαλουπόλεων τους έκαναν απαραίτητους. Στη επαρχία όμως, που δεν υπάρχουν αυτές οι ανάγκες και οι άνθρωποι αντιλαμβάνονται πιο απλά τα πράγματα, είναι επικίνδυνο ν' αναπτύσσουν τέτοιες απόψεις. Η αμφισβήτηση είναι ταυτόχρονα και αφορισμός με απρόβλεπτες συνέπειες. Από τη στιγμή μάλιστα που η τηλεόραση στο μυαλό του ανθρώπου είναι συνδεδεμένη με το σύστημα και τη νομιμότητα και οι άνθρωποι σε γενικές γραμμές την εμπιστεύονται, οι «χαρισματικοί» αστέρες της τηλεόρασης απειλούν τα πάντα.

Στο όνομα της υψηλής τηλεθέασης —και άρα στο όνομα της αποτελεσματικής διαφήμισης— μπήκαν στην τηλεόραση και άρα στα σπίτια των ανθρώπων απόψεις αιρετικές για το σύστημα. Με τη λογική του ό,τι πουλάει το προβάλλουμε, άρχισαν να προβάλλονται άνθρωποι που το σύστημα τους είχε διατηρήσει στο περιθώριο τα προηγούμενα χρόνια. Με τις ευλογίες της τηλεόρασης άρχισε η μεγάλη απομυθοποίηση των ιερών και οσίων του συστήματος. Η επαρχία είδε τον κόσμο ν' αλλάζει με τέτοια ταχύτητα που όμοιά της δεν παρατηρήθηκε σε καμία επανάσταση. Άρχισε ν' απορροφά γνώση και να ευθυγραμμίζεται σε νοοτροπία και συμπεριφορά με τα μεγάλα αστικά κέντρα. Ο κίνδυνος για το σύστημα έγινε τεράστιος γιατί έχασε τον κύριο μοχλό πίεσης εναντίον των κοινωνικών αγώνων, που είναι η συντηρητική επαρχία. Δεν μπορεί να χρησιμοποιεί πλέον την επαρχία για τον έλεγχο της εξουσίας και την καθήλωση της κοινωνίας στο χαμηλότερο δυνατό σημείο. Αν σ' αυτό

συνυπολογιστεί και η απώλεια της δυνατότητας —και πάλι λόγω της τηλεόρασης— να δημιουργεί ανθρώπους μύθους, τότε τα πράγματα είναι τραγικά για το ίδιο.

Η κοινωνία απέκτησε μια τρομερή ομοιογένεια που την καθιστά επικίνδυνα ευμετάβολη. Δεν ξέφυγε από τον έλεγχο του συστήματος, αλλά είναι δυνατόν να ξεφύγει πλέον, εφόσον έχασε την αδράνεια που της προσέδιδε η ύπαρξη της συντηρητικής επαρχίας και που ήταν αυτή που προστάτευε το σύστημα. Το τελικό χτύπημα το δέχτηκε η εξουσία με την ανάπτυξη της ιδιωτικής τηλεόρασης. Ακόμα και τα λίγα που μπορούσε να προστατέψει, κάποιοι τα ξεπούλησαν για να πουλήσουν περισσότερα απορρυπαντικά.

Σ' αυτό το σημείο γίνεται αντιληπτό αυτό που είπαμε πιο πάνω ότι το σύστημα υποτίμησε την αλματώδη εξέλιξη της τεχνολογίας. Οι αποφάσεις πάρθηκαν όταν η τηλεόραση ήταν σε πρωτόγονη κατάσταση και η λειτουργία της ήταν πολυδάπανη και απαιτούσε την κρατική υποστήριξη. Η εξουσία νόμιζε ότι θα ήταν για πάντα απαραίτητη και ότι το κεφάλαιο θα την είχε ανάγκη, με τον ίδιο τρόπο που την έχει ανάγκη στον τομέα των τεχνικών υποδομών. Δεν γνώριζε ότι θα φτάσει η στιγμή που η τεχνολογία θα έκανε φτηνή υπόθεση την τηλεοπτική μετάδοση και άρα θα την παρέδιδε σε ανεξέλεγκτα χέρια. Ποιος μπορούσε λίγες δεκαετίες πριν να φανταστεί τους δημοτικούς τηλεοπτικούς σταθμούς; Ποιος μπορεί σήμερα να σταματήσει τον κάθε περιεργο να χρησιμοποιήσει τη δύναμη της τηλεόρασης;

Σήμερα μπορούμε να πιστεύουμε ότι βρισκόμαστε στο κρισιμότερο σημείο, εφόσον ο κίνδυνος για τους πάσης φύσεως κρατούντες είναι κάτι παραπάνω από ορατός. Σήμερα οι ίδιοι, που στο όνομα της τηλεθέασης παρέβησαν τις εντολές της εξουσίας, μιλούν για αυτοπεριορισμό. Μιλούν για δεοντολογία και προσπαθούν ν' ανακαλύψουν την ιδανική ισορροπία μεταξύ υψηλής απόδοσης και της προστασίας του συστήματος. Το έργο αυτό είναι βέβαια δύσκολο, γιατί οι άνθρωποι, έχοντας απορροφήσει γνώση, έχουν αλλάξει επίπεδο και δεν είναι δυνατόν να διεκδικεί κάποιος το ενδιαφέρον τους, χωρίς να προσφέρει τις συνθήκες που έχουμε περιγράψει. Το σύστημα, αν θελήσει να υποβαθμίσει την τηλεόραση, μετατρέποντάς την και πάλι σε μια βαρετή υπόθεση, θα πρέπει να ξαναέλθει σε σύγκρουση με το κεφάλαιο. Προς το παρόν τα πάντα βρίσκονται στα χέρια του κεφαλαίου και η μόνη ασφάλεια του συστήματος βρίσκεται στην τρομερή του δυνατότητα να επεξεργάζεται στοιχεία.

Απ' αυτό το σημείο και πέρα θα δούμε πώς το σύστημα ελέγχει την κοινωνία μέσω της τηλεόρασης και μετατρέπει τη «μηχανή» τηλεόραση σ' έναν υπάκουο δούλο του. Η γνώση του συστήματος μετατρέπει τη συσκευή της τηλεόρασης σε μάτια και αυτιά των κρατούντων. Πλανώνται αυτοί που νομίζουν ότι την τηλεόραση μόνον την βλέπουν και δεν τους βλέπει. Η γνώση του συστήματος μετατρέπει τη σημερινή τηλεόραση σ' έναν σπιούνο άνευ προηγουμένου. Έναν σπιούνο που όχι μόνον βγάζει σε κοινή θέα τα όσα σκεφτόμαστε και τα όσα συμβαίνουν μέσα στα σπίτια μας, αλλά που ταυτόχρονα διαφθείρει τα μέλη της οικογένειάς μας. Κύριος στόχος αυτού του σπιούνου είναι τα πιο ανίσχυρα μέλη της, που είναι τα παιδιά. Όταν αυτό γίνεται κατορθωτό, το αποτέλεσμα είναι διπλό. Πρώτον

εξασφαλίζεται ο έλεγχος των ανθρώπων και άρα διαιωνίζεται η κατάσταση και δεύτερον οι πολίτες-καταναλωτές διαπλάθονται κατάλληλα στην ηλικία που δεν έχουν αντιστάσεις.

Για ν' αντιληφθούμε πώς συμβαίνει αυτό, θα πρέπει να δούμε την τηλεόραση στο γενικότερο επίπεδο λειτουργίας της και στη συνέχεια να συνδυάσουμε αυτήν την λειτουργία με τις επιδιώξεις του συστήματος. Οι τηλεοπτικές εκπομπές κινούνται σε τρεις θεματολογικούς άξονες, οι οποίοι έχουν επιλεχθεί για συγκεκριμένους λόγους και υπηρετούν την εξουσία με επίσης συγκεκριμένο τρόπο. Ο πρώτος άξονας —και ο πλέον ακίνδυνος για τον άνθρωπο— είναι ο άξονας της διασποράς της γνώσης. Η τηλεόραση προβάλλει ντοκιμαντέρ, κάνοντας προσιτά στους ανθρώπους θέματα που δεν θα είχαν είτε τις δυνατότητες είτε τη διάθεση να προσεγγίσουν με άλλο τρόπο. Ο άνθρωπος, καθισμένος στην πολυθρόνα του, μπορεί να ταξιδέψει σε όλα τα μήκη και τα πλάτη της Γης, χωρίς να μπει σε καμία άλλη διαδικασία. Μπορεί να μάθει για τις επιστημονικές ανακαλύψεις, χωρίς να κουνήσει το δάκτυλό του. Οι ίδιοι οι επιστήμονες μπαίνουν στο σπίτι του και τον ενημερώνουν. Αυτός ο άξονας είναι όπως είπαμε ο πιο ακίνδυνος και καλλιεργείται από το σύστημα για δύο λόγους. Ο πρώτος λόγος είναι για να προσελκύει το κοινό προς την τηλεόραση. Συνδέει την τηλεόραση με την έννοια της παιδείας και της εξασφαλίζει επαφή με τα παιδιά, που είναι οι μελλοντικοί πολίτες. Ακόμη και ο πιο καχύποπτος γονέας επιτρέπει τη χρήση της από τα παιδιά του. Ο δεύτερος λόγος είναι, για να παρουσιάζει την τηλεόραση ως κάτι το εξαιρετικά χρήσιμο, που δικαιολογεί την επένδυση του συστήματος και άρα τα χρήματα που δαπανώνται και είναι χρήματα των φορολογουμένων.

Ο δεύτερος θεματολογικός άξονας που κινείται η τηλεόραση είναι αυτός της προπαγάνδας. Το σύστημα, με μέσον την τηλεόραση, βάζει μέσα στο κάθε σπίτι τους ανθρώπους του, που έχουν ως στόχο να κάνουν τον άνθρωπο υποχείριο του συστήματος. Προσπαθούν να μάθουν στον άνθρωπο να σκέφτεται με έναν συγκεκριμένο τρόπο και να καταλήγει σε συγκεκριμένα συμπεράσματα. Μαθαίνουν στον άνθρωπο μια συγκεκριμένη μεθοδολογία σκέψης, την οποία γνωρίζει το σύστημα και την κάνει εκμεταλλεύσιμη. Δεν μαθαίνει, για παράδειγμα, στον άνθρωπο ν' αμφισβητεί το αλάθητο των κρατούντων και να προσπαθεί μόνος του να λύσει τα προβλήματά του. Μαθαίνει στον άνθρωπο να αισθάνεται αδύναμος και να συγκρίνει μεταξύ τους τις προτεινόμενες «σωτήριες» προτάσεις. Αυτό είναι πολύ εύκολο για το σύστημα και γίνεται με υποδειγματικό τρόπο. Βγαίνει στην τηλεόραση, για παράδειγμα, ένας υπουργός και αναφέρεται σε εξειδικευμένα θέματα. Αριθμοί, μελέτες και συμπεράσματα κάνουν παρέλαση μπροστά στα μάτια του τηλεθεατή. Δεν μπορεί να ελέγξει τίποτε απ' αυτά, γιατί δεν τα γνωρίζει. Αισθάνεται αδύναμος και επενδύει σ' έναν αντίπαλο του ίδιου επιπέδου εξειδίκευσης. Από εκείνο το σημείο και πέρα τα πάντα είναι εύκολα. Κανένας δεν ελέγχει κανέναν και οι τηλεθεατές επενδύουν στους υποψήφιους «σωτήρες» με τη λογική του ποδοσφαίρου.

Αγνοούν οι άνθρωποι το πιο απλό πράγμα. Τον υπουργό που ασκεί εξουσία τον κρίνεις με βάση το έργο του και όχι με βάση τη γνώση του. Κανέναν δεν ενδιαφέρει τι γνωρίζει ο

κάθε πονηρός, παρά τον ενδιαφέρει τι κάνει. Ακόμη κι ένας τσαγκάρης, αν παρουσιαστεί στην τηλεόραση και μιλήσει απόλυτα εξειδικευμένα, δεν θα γίνει κατανοητός. Ποιος όμως κρίνει τον τσαγκάρη με βάση τις γνώσεις του; Ο τσαγκάρης κρίνεται με βάση τη δουλειά του και άρα με βάση αυτό που βιώνει ο άνθρωπος. Ο καλός τσαγκάρης είναι αυτός που επιδιορθώνει καλά τα παπούτσια και όχι αυτός που κάθεται με τις ώρες να εξηγεί τα άλυτα προβλήματα των παπουτσιών που υποτίθεται επιδιόρθωσε. Τα πράγματα είναι απλά. Αν δεν μπορείς να κάνεις αυτό που σου ζητάνε δεν αναλαμβάνεις. Αν πιστεύεις ότι αυτά που σου ζητάνε είναι ανέφικτα, το δηλώνεις εξ' αρχής και δεν μπαίνεις σε καμιά άλλη διαδικασία αν δεν αλλάξουν τα δεδομένα. Στην περίπτωση του υπουργού τί συμβαίνει; Λύνει τα προβλήματα; Βιώνει ο άνθρωπος καλύτερη ζωή; Από τη στιγμή που δεν συμβαίνει αυτό, γιατί κάθεται και τον βλέπει στην τηλεόραση να δίνει εξηγήσεις; Ενδιαφέρει τον άνθρωπο γιατί δεν μπόρεσαν να μειώσουν τον πληθωρισμό; Αν ήταν αδύνατη η μείωσή του, να μην αναλάμβαναν. Αυτοί υπόσχονται θαύματα για ν' αποσπάσουν ψήφους. Τον άνθρωπο τον ενδιαφέρει η ταυτότητα αυτού που θα καταφέρει τα όσα υπόσχεται, ώστε αυτόν να ψηφίσει.

Σ' αυτόν τον θεματολογικό άξονα ανήκουν οι πάσης φύσεως ειδησεογραφικές εκπομπές, οι ταινίες που προβάλλει η τηλεόραση και η μετάδοση αθλητικών γεγονότων. Το σύστημα, με μέσον τις ειδήσεις, καταφέρνει και περνά την προπαγάνδα του ανεμπόδιστα. Παρουσιάζει τους ανάξιους και άχρηστους δούλους του να δικαιολογούν την απραξία τους. Δείχνει εικόνες αθλιότητας απ' όλον τον κόσμο, ώστε με μέσο τη σύγκριση οι άνθρωποι να βγάζουν συγκεκριμένα συμπεράσματα. Ο άχρηστος υπουργός μπορεί να μην έχει βελτιώσει το βιοτικό επίπεδο του λαού, αλλά εξαιτίας των παραπάνω συγκρίσεων ο θεατής κρίνει ότι ...μάλλον έχει κάνει κάτι, από τη στιγμή που δεν είμαστε κράτος τύπου μπανανίας. Το κοινό, δηλαδή, βγάζει συμπεράσματα έμμεσα, χωρίς να τα ελέγχει. Λαμβάνει γνώση μιας άθλιας κατάστασης κι αρχίζει να εκτιμά τη μιζέρια του. Μπορεί ένας άνθρωπος να δουλεύει μέρα και νύκτα, χωρίς να βλέπει προκοπή, αλλά είναι ικανοποιημένος, βλέποντας ότι άλλοι πεινάνε. «...Δεν μπορεί...» ...σκέφτεται, «...κάτι θα επιτυγχάνει ο άχρηστος με τα νούμερα που παρουσιάζει...».

Οι ειδησεογραφικές εκπομπές καλλιεργούν το σύνολο των πρακτικών που εφαρμόζει το σύστημα. Βασικός στόχος αυτών των εκπομπών είναι να εμπεδώσει ο πολίτης-τηλεθεατής το αναγκαίο της ύπαρξης του συστήματος. Τρομάζουν τον κόσμο με κοινωνικά προβλήματα που δεν μπορούν ν' αντιμετωπιστούν σε προσωπικό επίπεδο. Το σύστημα εμφανίζεται κατ' αυτόν τον τρόπο ως ο μόνος ικανός παράγοντας να τ' αντιμετωπίσει και άρα να προστατεύσει τον πολίτη. Τα συμπεράσματα που ακολουθούν είναι τα επιθυμητά από το σύστημα: ...Πώς μπορεί να επιτευχθεί αυτή η προστασία, αν ο πολίτης δεν σέβεται και δεν υπακούει στο σύστημα; Εξαιτίας αυτών των ύπουλων επιδιώξεων του συστήματος, τα θέματα που μονοπωλούν τα δελτία των ειδήσεων είναι αυτά που αναφέρονται στην εγκληματικότητα, στους εθνικούς κινδύνους κλπ.. Σε γενικές γραμμές αυτές οι εκπομπές καλλιεργούν το ρατσισμό, τον εθνικισμό και δημιουργούν πρότυπα. Προκαταλαμβάνουν τη δικαιοσύνη και, πριν κοινοποιηθεί η κρίση της, οι κλέφτες ή οι δολοφόνοι παρουσιάζονται σαν Αλβανοί, Πακιστανοί ή τέλος πάντων σαν σκουρόχρωμοι. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να

τοποθετείται ο λαός αρνητικά απέναντι στους μετανάστες και να τους θεωρεί υπεύθυνους για οτιδήποτε αρνητικό συμβαίνει. Σ' ό,τι αφορά τον εθνικισμό, πάντα εμείς είμαστε θύματα. Εμείς δέν παραβιάζουμε, δέν διεκδικούμε, είμαστε άγιοι σε μια γειτονιά διαβόλων. Κατ' αυτόν τον τρόπο τρομάζουν τον κόσμο και τον καθηλώνουν στη μιζέρια, που την κάνουν να φαντάζει χλιδή. Μια χλιδή που αναλαμβάνουν να διατηρήσουν οι «σωτήρες». Επειδή όμως ο ρατσισμός και ο εθνικισμός καλλιεργούνται ευκολότερα με παραδείγματα που αποδεικνύουν την «ανωτερότητα» του λαού, η τηλεόραση αναλαμβάνει και τη μετάδοση των αθλητικών γεγονότων. Μετατρέπει τις αθλητικές συγκρούσεις σε εθνικές υποθέσεις και οι θρίαμβοι ή οι ήττες οδηγούν τον λαό είτε στη χαρά είτε στο πένθος. Ανάλογα δηλαδή με την έκβαση του αγώνα οι θεατές, είτε αισθάνονται δικαιωμένοι από τη απόδειξη της ανωτερότητάς τους είτε αισθάνονται προδομένοι από τους ανάξιους που τους αντιπροσώπευσαν. Σε κάθε περίπτωση η προπαγάνδα λειτουργεί άψογα.

Στον ίδιο άξονα κινούνται και οι κινηματογραφικές ταινίες που προβάλλει η τηλεόραση. Από μια τεράστια γκάμα δημιουργών προβάλλουν αυτούς που τους υπηρετούν. Οι ταινίες είναι άριστο μέσον προπαγάνδας, γιατί ο κόσμος βλέπει τα πράγματα με το μάτι του δημιουργού της ταινίας. Η ταύτιση είναι πολύ εύκολη υπόθεση και τα συμπεράσματα είναι πάντα τα επιθυμητά. Δημιουργοί ρατσιστές, εθνικιστές, κοινοί βλάκες, μαθαίνουν στο κοινό πώς να σκέπτεται. Να αναγνωρίζει πρότυπα και να βλέπει το καλό και το κακό με το μάτι των κρατούντων.

Τελευταίο αφήσαμε τον πιο επικίνδυνο άξονα, που είναι αυτός που στην ουσία μετατρέπει την τηλεόραση σε βρομερό διαφθορέα. Είναι ο άξονας που το σύστημα επινόησε για να ελέγχει τους ανθρώπους απόλυτα, αλλά είναι και ο ίδιος άξονας που το απειλεί. Σ' αυτόν τον άξονα πραγματοποιήθηκε η μεγάλη σύγκρουση μεταξύ κεφαλαίου και εξουσίας με τραγικά αποτελέσματα για την δεύτερη. Η εξουσία τον επινόησε για να περνά με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο τα μηνύματά της και ν' αντλεί πληροφορίες, ενώ το οικονομικό κεφάλαιο τον ενίσχυσε για την υψηλότερη τηλεθέαση. Σ' αυτόν τον άξονα ανήκουν τα πάσης φύσεως σίριαλ, οι δημοσιογραφικές εκπομπές των τηλεοπτικών τετ-α-τετ και τα κάθε λογής σόου, όπου ο οικοδεσπότης —συνήθως δημοσιογράφος— παρουσιάζει μια μεγάλη ποικιλία θεμάτων.

Αυτός ο άξονας, όπως είπαμε, είναι ο πιο επικίνδυνος για τον άνθρωπο, γιατί αλλάζει το σύνολο της φιλοσοφίας της χρήσης της τηλεόρασης. Η τηλεόραση, εξαιτίας αυτών των εκπομπών εγκαταλείπει τον ρόλο του υπηρέτη και λαμβάνει το ρόλο του δυνάστη. Συμβαίνει πάντα με τους καλά εκπαιδευμένους υπηρέτες —όταν αντιληφθούν ότι οι κύριοί τους είναι αδύναμοι— να αντιστρέφουν τους ρόλους. Αυτή η αντιστροφή οφείλεται στη δύναμη της γνώσης. Ενώ οι ρόλοι έχουν σε πρώτη φάση σχέση μόνο με την ισχύ, στη συνέχεια αντιστρέφονται. Οι κύριοι γίνονται δούλοι της γνώσης των υπηρέτων, με αποτέλεσμα να ισχυροποιούνται οι δεύτεροι. Δημιουργείται μια σχέση εξάρτησης, που ενισχύει αυτούς που έχουν γνώση. Στην περίπτωση της τηλεόρασης ισχυρός είναι ο τηλεθεατής. Αυτός ψηφίζει και άρα αυτόν προσπαθούν να επηρεάσουν οι κρατούντες^ αυτός καταναλώνει και άρα αυτόν προσπαθούν να πείσουν οι κεφαλαιοκράτες. Με λίγα

λόγια αυτός είναι ισχυρός και όλοι οι άνθρωποι της τηλεόρασης υποτίθεται πλειοδοτούν για να τον υπηρετήσουν.

Οι δύο πρώτοι άξονες σέβονται αυτόν τον συσχετισμό και περιορίζονται στην έννοια της υπηρεσίας. Ακόμα και η προπαγάνδα είναι υπηρεσία, έστω και κακή. Αυτοί που την ασκούν παρουσιάζονται σαν υπηρέτες του ανθρώπου, άσχετα αν τον εκμεταλλεύονται. Ποτέ δεν ξεφεύγουν από τη γραμμή αυτή, γιατί χρησιμοποιούν τη γνώση τους για το υποτιθέμενο καλό των ανθρώπων που υπηρετούν. Η τηλεόραση, από τη στιγμή που μεταδίδει την εικόνα τους και τον λόγο τους, ταυτίζεται κι αυτή σ' αυτό το σημείο με την έννοια της υπηρεσίας. Στην περίπτωση όμως του τρίτου άξονα, η έννοια της υπηρεσίας αντικαθίσταται από μια ύποπτη όσο και αγοραία έννοια της «φιλίας». Όλοι αυτοί που κινούνται σ' αυτόν τον άξονα παριστάνουν τους φίλους και αυτό είναι επικίνδυνο.

Ο κίνδυνος προέρχεται από δύο παράγοντες. Ο πρώτος είναι το κίνητρο του συμφέροντος και ο δεύτερος η κακόβουλη χρήση της γνώσης. Θα δούμε τα πράγματα από την αρχή, έτσι ώστε να καταλάβουμε πλήρως τα όσα συμβαίνουν. Η κοινωνία στην οποία ζούμε —για λόγους που όλοι γνωρίζουμε— οδηγεί στην απομόνωση. Οι άνθρωποι, εξαιτίας του άγχους των καθημερινών υποχρεώσεων και της έλλειψης χρόνου, θυσίασαν έναν μεγάλο αριθμό σημαντικών για τον άνθρωπο πραγμάτων. Θυσίασαν τα χόμπι, θυσίασαν την ενασχόληση με τα κοινά, αλλά το πιο τραγικό είναι ότι θυσίασαν τον χρόνο που απαιτείται για την ανάπτυξη και την καλλιέργεια της φιλίας. Η έννοια του συμφέροντος και της καριέρας —που οδηγεί ήδη στην επιτυχία— μπήκε πάνω από τη φιλία και απομόνωσε τον άνθρωπο από το περιβάλλον του. Οι ψευδοφιλίες, που αναπτύσσει σήμερα ο άνθρωπος με ωφελιμιστικά κριτήρια, δεν είναι φιλίες που καλύπτουν τον συναισθηματικό του κόσμο και ως εκ τούτου ο άνθρωπος αισθάνεται και είναι πραγματικά μόνος. Πάνω σ' αυτήν την ανάγκη στηρίζονται οι άνθρωποι της τηλεόρασης που μας ενδιαφέρουν και στη διαιώνιση αυτής της κατάστασης επενδύουν για το μέλλον τους. Η τηλεόραση σ' αυτό το επίπεδο, δηλαδή, στηρίζεται σε μια προβληματική κατάσταση και όχι μόνο δεν βοηθά τον άνθρωπο, παρά προσπαθεί να εκμεταλλευτεί αυτήν την προβληματικότητα, κάνοντάς την χειρότερη.

Ο αναγνώστης αντιλαμβάνεται ότι, αν ο τηλεθεατής —και άρα ο μέσος άνθρωπος— είχε μια φυσιολογική ζωή και άρα φίλους, δεν θα έβλεπε καμία απ' αυτές τις εκπομπές. Δεν έχει κανένα λόγο να παρακολουθεί συζητήσεις, που αφορούν προβλήματά του, από επαγγελματίες συζητητές ούτε έχει κανέναν λόγο να βλέπει σίριαλ και να βιώνει μια παράλληλη ψευδοζωή. Ο υγιής άνθρωπος όλα αυτά τα κάνει με τους φίλους του. Ο σύγχρονος άνθρωπος δεν είναι υγιής και αυτό είναι το πραγματικό πρόβλημα. Δεν θέλει να επωμισθεί κανένα κόστος από αυτά που συνεπάγεται η φιλία. Θέλει φίλους πάντα κεφάλτους και πάντα έτοιμους να τον διασκεδάσουν και να του λύσουν τα προβλήματά του, χωρίς αυτός να κάνει τίποτε. Θέλει φίλους που θα εμφανίζονται όταν θέλει αυτός και θα φεύγουν όταν επίσης αυτό είναι η επιθυμία του. Αυτό το γνωρίζει το σύστημα και αυτό του προσφέρει.

Με το πάτημα ενός κουμπιού ο σύγχρονος μονόχνοτος και κακομαθημένος άνθρωπος καλεί και διώχνει τους «φίλους» του όποτε το επιθυμεί. Πόσο φουκαράς πρέπει να είναι κάποιος που περιμένει να γελάσει με τ' ανέκδοτα των επαγγελματιών;

Αυτό που πρέπει να δούμε τώρα είναι η ποιότητα αυτών των «φίλων» και οι στόχοι τους. Να δούμε πώς από τις συγκεκριμένες εκπομπές αναπτύσσεται αυτή η σχέση και πώς μετατρέπεται η τηλεόραση από υπηρέτη σε δυνάστη. Θα εξετάσουμε πρώτα τη φύση των εκπομπών αυτού του είδους, ώστε να καταλάβουμε αρχικά πώς αναπτύσσεται αυτή η ιδιόμορφη φιλία μέσα απ' αυτές. Όλες οι εκπομπές, όπως είπαμε, του τύπου: "ο δημοσιογράφος «ανακρίνει» τον «Χ» ισχυρό άνθρωπο", καλλιεργούν την ανάπτυξη της «φιλίας». Ο δημοσιογράφος δεν διεκδικεί υποτίθεται τη δόξα του ξεχωριστού ή του δημιουργού, παρά προσκολλάται στο επίπεδο του μέσου ανθρώπου. Αντιμετωπίζει υποτίθεται τα ίδια προβλήματα με τον μέσο άνθρωπο και αναλαμβάνει εργολαβικά να θέσει στον άνθρωπο της εξουσίας τα ερωτήματα που θα του έθετε ο μέσος άνθρωπος. Είναι ο καλός και σοβαρός φίλος που όλοι υποτίθεται θέλουν να έχουν και που αγωνιά για τα προβλήματα των φίλων. Στην πλειοψηφία τους όλοι αυτοί είναι εκφωνητές ειδήσεων —παντελώς άσχετοι και αστοιχειώτοι— που εσχάτως έχουν γίνει τιμητές των πάντων. Έχουν αποθρασυνθεί τελείως και ως άνθρωποι αστοιχειώτοι μπερδέψαν και τους αρχικούς τους ρόλους.

Προς αποφυγή κάθε παρεξηγήσεως πρέπει να διευκρινίσουμε το εξής: Οι «μεγάλοι» άνθρωποι είναι «μεγάλοι» εξαιτίας του έργου τους. Το έργο τους τούς δίνει τη δυνατότητα να κρίνουν και πολύ περισσότερο να προτείνουν λύσεις. Το έργο είναι απαραίτητο, γιατί μέσω αυτού κρίνονται οι κριτές. Το έργο δίνει τη δυνατότητα στον απλό άνθρωπο να ελέγξει την ταυτότητα αυτού που μιλάει. Επειδή ακριβώς οι δημιουργοί έχουν έργο, μπαίνουν στη διαδικασία της κρίσης^ κρίνουν αυτά που βλέπουν και δεν συμφωνούν, αλλά το έργο τους επιτρέπει στον απλό άνθρωπο να μπορεί να συγκρίνει. Συγκρίνει αυτά που προτείνουν μ' αυτά που κατηγορούν. Όλοι οι υπόλοιποι, που δεν έχουν έργο, απλά θορυβούν. Δεν έχουν ούτε αρχή ούτε τέλος. Λένε αυτά που θέλει ν' ακούσει ο κόσμος και είναι εξασφαλισμένοι. Το αν αυτά που προτείνουν είναι εφικτά ή όχι δεν τους απασχολεί καθόλου. Οι δημοσιογράφοι σ' αυτό το σημείο εμφανίζονται. Στερούνται γνώσης και από το λόγο τους ο άνθρωπος όχι μόνο δεν κερδίζει, αλλά χάνει κι αυτά που ξέρεi. Εξαιτίας της ασχετοσύνης τους, και για να κερδίσουν τη συμπάθεια του κοινού, ζητάνε εν ονόματι των φτωχών τα πάντα, χωρίς να γνωρίζουν τα στοιχειώδη. Ζητάνε ταυτόχρονα οικονομική ανάπτυξη, μείωση του πληθωρισμού, μείωση της ανεργίας, ενίσχυση του κοινωνικού κράτους^ ζητάνε πολεμικές κατακτήσεις με ειρηνικά μέσα και ότι άλλο μπορεί να γεννηθεί στο απαίδευτο μυαλό τους. Νομίζουν ότι απευθύνουν τα ερωτήματά τους σε «μάγους» για ν' ακούν οι «ιθαγενείς». Λειτουργούν με τέτοιο τρόπο που καπελώνουν τους δημιουργούς, οι οποίοι, φέροντας το βάρος του έργου τους, αδυνατούν να τους παρακολουθήσουν στην αερολογία.

Συμπερασματικά αυτό που έχει σημασία είναι ότι οι δημιουργοί, εξαιτίας του έργου τους, γίνονται διάσημοι και ο κόσμος τους αναγνωρίζει και ως αξίες και ως φυσιογνωμίες. Ένας δημοσιογράφος, που έγινε φυσιογνωμικά γνωστός επειδή έλεγε το δελτίο καιρού, δεν μπορεί ξαφνικά ν' ανέβει στο επίπεδο των ανθρώπων που περιγράψαμε πιο πάνω. Επειδή ακριβώς το επιχειρεί χαρακτηρίζεται ως αστοιχειώτος και αγράμματος. Δεν είναι δυνατόν μια καθαρίστρια του θεάτρου, επειδή ανεβαίνει στη σκηνή για την εκτέλεση της εργασίας της, να ζητά τη δόξα των ηθοποιών. Δεν είναι δυνατόν αυτός, που η δουλειά του είναι να καταγράφει τις απόψεις αυτών που έχουν τις απαραίτητες γνώσεις, να προσπαθεί να διαδώσει τη δική του άποψη. Άποψη έχουν όλοι. Ο κόσμος όμως πληρώνει τους δημοσιογράφους για να του προσφέρουν την άποψη αυτών, που το έργο τους δίνει αξία στην άποψή τους. Άπειρος κόπος και θυσίες απαιτούνται για να μπορεί κάποιος να ξεκινά δημόσια το λόγο του με τη λέξη «Εγώ». «Εγώ» πιστεύω..., «Εγώ» διαφωνώ... κλπ.. Ακόμα κι ένα πτυχίο ανώτατης σχολής δεν αποτελεί εχέγγυο για το επίπεδο στο οποίο αναφερόμαστε. Άλλωστε δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι χιλιάδες παιδιά με ανάλογα πτυχία βρίσκονται στη βιοπάλη.

Η προστασία όλων αυτών των ψευδοσοφών από τις άγριες διαθέσεις των πραγματικών δημιουργών εξασφαλίζεται από την ισχύ που δίνει η μηχανή-τηλεόραση στους χειριστές της. Έχοντας εξουσία στον τηλεοπτικό χρόνο που διαχειρίζονται, προβάλλουν όποιον συμπλέει μαζί τους. Στην πραγματικότητα χρησιμοποιούν τους ανθρώπους που έχουν γνώσεις, για να τεκμηριώσουν τη δική τους άποψη. Οι καθαρίστριες του παραδείγματός μας επιτρέπουν ν' ανέβουν στη σκηνή μόνον εκείνοι από τους ηθοποιούς που αναγνωρίζουν και το δικό τους υποκριτικό ταλέντο. Οι δημιουργοί, οι επιστήμονες και οι πολιτικοί, έχοντας γνώση του κέρδους που τους προσφέρει η τηλεόραση, αποφεύγουν την απευθείας σύγκρουση μαζί τους. Δεν τολμάει κανένας να ξεφτιλίσει τους αυτοδίδακτους νομομαθείς και επιστήμονες, από τη στιγμή που φοβάται τον αποκλεισμό από τα ΜΜΕ. Ο αποκλεισμός αυτός είναι γενικός, εφόσον είναι μόνιμη πρακτική των ανάξιων να λειτουργούν σαν συντεχνίες και να αλληλοπροστατεύονται. Αν προσβάλλει κάποιος έναν «εκλεκτό συνάδελφο δημοσιογράφο», πρέπει να το πάρει απόφαση ότι δεν θα ξανακληθεί σε καμιά εκπομπή. Αυτή τη στιγμή είμαστε υπό το καθεστώς ενός ιδιότυπου τηλεοπτικού φασισμού, εφόσον κάποιοι (δημοσιογράφοι, και αφεντικά) αποφασίζουν, με βάση τα συμφέροντά τους, ποιοι θα προβληθούν και ποιοι όχι. Ο φασισμός αυτός είναι υπέρ-επικίνδυνος αν αναλογιστεί κάποιος ότι οι πολίτες ενημερώνονται σχεδόν αποκλειστικά από την τηλεόραση. Οι «εκλεκτοί δημοσιογράφοι», έχοντας επίγνωση της ισχύος τους και με το θράσος χιλίων πιθήκων, αναλαμβάνουν εργολαβικά ν' αγωνιστούν για το δίκιο του λαού και να διεκδικήσουν τη δόξα που τους αντιστοιχεί.

Όλοι αυτοί, οι διάσημοι φυσιογνωμικά και παντελώς άσημοι σ' ό,τι αφορά το έργο τους, λειτουργούν στις εκπομπές τους μ' έναν συγκεκριμένο τρόπο. Κατ'

αρχήν επιλέγουν ένα επίκαιρο θέμα, για να προσελκύσουν το ενδιαφέρον του τηλεθεατή. Έχοντας ως στόχο να παραστήσουν τους «ήρωες» που δρουν υπέρ των συμφερόντων του φτωχού λαού, προτιμούν θέματα που προκύπτουν από αντιλαϊκά μέτρα της εκάστοτε κυβέρνησης. Τοποθετούνται αρνητικά απέναντι στο σύστημα και, κατηγορώντας την κρατική μηχανή, επιτυγχάνουν εύκολα την ταύτιση με τον τηλεθεατή. Από εκεί και πέρα αναλαμβάνουν υποτίθεται να μεταφέρουν στην τέλεια μορφή τα ερωτήματα που έχει ο κόσμος και σ' αυτό το σημείο εξαντλούν την ευφυΐα τους και τη γνώση τους. Είναι παντελώς ακίνδυνοι για το σύστημα, γιατί το σημαντικό δεν είναι οι έξυπνες ερωτήσεις, αλλά ο έλεγχος των απαντήσεων. Αυτός ο έλεγχος απαιτεί γνώση και ευφυΐα και αυτοί στερούνται και των δύο.

Το σημαντικό δηλαδή δεν είναι να έχει κάποιος άποψη. Το σημαντικό είναι να έχει κάποιος γνώσεις για να στηρίξει την άποψή του και να πολεμήσει την άποψη του αντιπάλου. Σημαντικό δεν είναι να έχει κάποιος την άποψη ότι πρέπει να υπάρχει δικαιοσύνη στον κόσμο. Αυτήν την άποψη την έχουν εκατομμύρια άνθρωποι. Σημαντικό είναι να έχει κάποιος τις γνώσεις να πολεμήσει αυτούς που με τις εξουσίες τους απειλούν τα δικαιώματα του πολίτη.

Για να καταλάβει ο αναγνώστης πόσο ασήμαντοι και ακίνδυνοι είναι για το σύστημα αυτοί οι δημοσιογράφοι, αρκεί να σκεφτεί το εξής: Ένας εργάτης, χωρίς καθόλου γνώση, μπορεί να ρωτήσει έναν πολιτικό, ...γιατί ενώ ο ίδιος δουλεύει ασταμάτητα και δεν απολαμβάνει τίποτε, οι αξιωματούχοι του κράτους με μέσον επίσης την εργασία απολαμβάνουν τα πάντα; Υπάρχει πιο απλή ερώτηση; Απαιτεί ξεχωριστά προσόντα για να τεθεί; Το δύσκολο είναι να ελέγξεις την απάντηση. Να καταλάβεις τα ψέματα που θα αραδιάσει ο πολιτικός. Οι παραπάνω δημοσιογράφοι θέτουν ερωτήσεις, χωρίς να μπορούν να ελέγξουν τις απαντήσεις. Δίνουν το δικαίωμα στον κάθε πολιτικό να κάνει εκ του ασφαλούς επίδειξη γνώσης. Για την ταμπακέρα λόγος ουδείς, γιατί στο θέμα της αμοιβής είναι όμοιοι μεταξύ τους. Οι εκπομπές αυτού του είδους, με λίγα λόγια, είναι άχρηστες και δεν προσφέρουν τίποτε. Όλοι ευλογούν τα γένια τους και παριστάνουν τους φιλόδοξους εκ του ασφαλούς και με παχυλές αμοιβές.

Τελευταίο επίτευγμα των «φίλων» αυτού του τύπου είναι τα "reality shows", όπου η αναισχυντία η υποκρισία και η ημιμάθεια αγγίζουν τα απόλυτα όρια. Οι βολεμένοι «φίλοι» εισάγουν στα σπίτια μας ό,τι άσχημο, άρρωστο και αναξιοπαθές υπάρχει στην κοινωνία και μπορεί να προσελκύσει την περιέργεια του απλού ανθρώπου. Υποκρίνονται ότι συμπάσχουν οι «φίλοι» με τους δυστυχισμένους καλεσμένους τους, ρίχνοντας κλεφτές ματιές στα νούμερα της τηλεθέασης. Η τηλεθέαση είναι εξασφαλισμένη γιατί η κοινωνία νοσεί βαρύτερα. Υπάρχει μεγάλη δυστυχία στην κοινωνία και είναι σύνθηρες φαινόμενο οι δυστυχείς να παρηγοριούνται βλέποντας τη δυστυχία των άλλων. Τα ευρήματα μέσα από τον κοινωνικό «βόθρο» ερεθίζουν την αρρώστια των τηλεθεατών, δημιουργώντας μέσα στην κοινωνία μια μερίδα ανθρώπων εξίσου άρρωστων, που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως «δυστυχολάγνοι». Επωφελούμενοι οι «φίλοι» από τη δυστυχία αυτών

των καλεσμένων και από τη φυσιολογική άγνοια των ανύποπτων τηλεθεατών, παριστάνουν τους δικαστές, τους ντετέκτιβ, τους κοινωνιολόγους, τους ψυχιάτρους και ό,τι άλλο μπορεί να φανταστεί ο ανθρώπινος νους. Το τραγικό είναι ότι όλοι αυτοί οι άσχετοι συμπαρασύρουν την κοινωνία στις ίδιες πρακτικές. Δεν ωθούν την κοινωνία προς την άντληση γνώσης, παρά «νομιμοποιούν» τον κάθε άσχετο ν' ασχολείται με το διπλανό του και να παριστάνει το δικαστή. Ξεθάβουν μέσα από τον απλό άνθρωπο ένα τεράστιο και άρρωστο «Εγώ», που επηρεάζει το σύνολο της κοινωνικής του συμπεριφοράς. Οι άνθρωποι έμαθαν να μη ντρέπονται για την άγνοιά τους. Ανοίγουν το στόμα τους και όποιον πάρει ο Χάρος. Όλοι αυτοί είναι άσχημα κι επικίνδυνα πρότυπα, γιατί κερδίζουν —από την ισχύ του μέσου που λέγεται τηλεόραση— δόξα πνευματικού ανδρός, τη στιγμή που επιλέχθηκαν να κάνουν μια δουλειά με απαιτούμενα προσόντα την ορθοφωνία, την εμφάνιση κλπ.. Ο νέος, που έχει αυτούς ως πρότυπα, δεν στρέφεται προς την άντληση γνώσης, παρά ελπίζει σε καριέρα στηριζόμενος στην εμφάνιση και στις δημόσιες σχέσεις. Το θράσος των «φίλων» και η αμάθειά τους, επειδή οδήγησαν πολλούς ανθρώπους στην τραγωδία, ανάγκασε μέχρι και το χοντρόπετσο σύστημα να τους επιτεθεί.

Δεύτερες στη σειρά εκπομπές αυτού του άξονα είναι τα σίριαλ της τηλεόρασης. Η διαφορά τους με τις κινηματογραφικές ταινίες είναι τεράστια κι αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι δεν είναι «χτισμένες» πάνω σε έναν πρωταγωνιστή^ η υπόθεση δεν είναι συγκεκριμένη και επίσης δεν εκτυλίσσεται σε κάποιο περιορισμένο χρόνο, ώστε ο θεατής να βγάλει κάποια συμπεράσματα μακριά από τον αρχικό ερεθισμό. Το σίριαλ περιγράφει μια γενική κατάσταση, που βάζει τον τηλεθεατή να συμμετέχει σ' αυτήν με τα δικά του χαρακτηριστικά. Δεν βλέπει την κατάσταση μέσα από τα μάτια κάποιου πρωταγωνιστή, παρά συμμετέχει και ο ίδιος, αγαπώντας ή μισώντας τους χαρακτήρες που βλέπει, με τον ίδιο τρόπο που βλέπονται και οι χαρακτήρες μεταξύ τους. Ζει δηλαδή μια κατάσταση όμοια μ' αυτήν που βιώνει ο φυσιολογικός άνθρωπος στο περιβάλλον του. Βλέπει τους χαρακτήρες, τους κρίνει, τους αγαπά, τους μισεί, προβλέπει τις ενέργειές τους ή και αιφνιδιάζεται. Δεν ταυτίζεται με τον ψυχισμό κάποιου ήρωα, ώστε να κρίνει τα φαινόμενα με βάση αυτόν τον ψυχισμό —έχοντας πλήρη γνώση του τι σκέφτεται ή τι αισθάνεται ο ήρωας— όπως συμβαίνει στα κινηματογραφικά έργα. Το σίριαλ είναι στημένο με τέτοιο τρόπο, ώστε ο θεατής να γνωρίζει τα συμβαίνοντα στο μέτρο που απαιτείται για να παρακολουθεί και να διατηρούνται ταυτόχρονα οι ισορροπίες που έχει επιλέξει ο δημιουργός τού σίριαλ. Αυτό το τελευταίο είναι επικίνδυνο, γιατί είναι δυνατόν να οδηγήσει σε άσχημες καταστάσεις.

Όπως συμβαίνει στην πραγματική ζωή, έτσι και στην ψευδοζωή που προσφέρουν τα σίριαλ, υπάρχει μια κατάσταση-πλαίσιο, που μέσα σ' αυτήν λειτουργούν οι πρωταγωνιστές. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο οι πρωταγωνιστές αντιμετωπίζουν ένα μεγάλο πλήθος προβλημάτων, που είναι όμοια με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν καθημερινά οι άνθρωποι. Απλά, για να προκληθεί το ενδιαφέρον του τηλεθεατή, αυτά τα προβλήματα παρουσιάζονται «τραβηγμένα» στα όρια. Όπως συμβαίνει στην πραγματική ζωή —έτσι και στο σίριαλ— όλοι οι άνθρωποι δεν δρουν με τον ίδιο τρόπο^ άλλοι εμφανίζονται σαν καλοί και άλλοι σαν κακοί. Οι πρώτοι είναι φίλοι και οι δεύτεροι εχθροί. Ο θεατής αντιλαμβάνεται

σε γενικές γραμμές τους καλούς ή τους κακούς με βάση τα γενικώς ισχύοντα πρότυπα. Αυτήν την ισορροπία προστατεύει ο δημιουργός του σίριαλ και από εκεί και πέρα αυτοσχεδιάζει με βάση την προσωπική του φιλοσοφία. Ο «καλός», που είναι φίλος του θεατή, αν ο δημιουργός είναι ρατσιστής ή εθνικιστής, είναι όμοιός του. Παρουσιάζεται σε γενικές γραμμές ως φιλότιμος, τίμιος, ειλικρινής, αλλά σε κάποια στιγμή με τον πιο ανώδυνο τρόπο θα περάσει την αρρώστια του δημιουργού του. Ένα σίριαλ δηλαδή είναι δυνατόν, αν είναι πετυχημένο και άρα καλοδουλεμένο, να μετατρέψει μια ολόκληρη κοινωνία σε ρατσιστική ή οτιδήποτε άλλο, αν ο ήρωας που οι τηλεθεατές έχουν επιλέξει ως φίλο είναι ρατσιστής. Επειδή οι τηλεοπτικοί «φίλοι» γίνονται εύκολα πρότυπα, το σύστημα παρακολουθεί στενά τα σίριαλ που παίζονται στην τηλεόραση. Ένα σίριαλ, που οι τηλεοπτικοί «φίλοι» δεν ακολουθούν τα πρότυπα που το σύστημα θεωρεί ιδανικά, μπορεί να του κάνει μεγαλύτερη ζημιά απ' ό,τι θα του έκαναν όλοι μαζί οι επαναστάτες αν μιλούσαν στην τηλεόραση. Απόδειξη αυτού του ελέγχου είναι το θέμα που δημιουργήθηκε στην Αμερική με το σίριαλ "Murphy Brown". Σ' αυτό το σίριαλ η ηρωίδα-πρωταγωνίστρια-φίλη και τελικά πρότυπο είναι μια ανύπαντρη μητέρα. Το σύστημα δεν θέλει να εξοικειωθεί ο κόσμος με την ιδέα ότι μια μητέρα μπορεί να είναι ανύπαντρη. Το πρόβλημα όπως αντιλαμβάνεται ο αναγνώστης είναι ιδιαίτερα σοβαρό και δικαιολογεί την ανησυχία των κρατούντων. Δεν είναι τυχαίο το ότι σ' αυτήν την υπόθεση ενεπλάκη μέχρι και ο αντιπρόεδρος των Η.Π.Α.. Μπορεί ο αναγνώστης να φανταστεί τι ζημιά μπορεί να κάνει στο σύστημα ο τηλεοπτικός χαρακτήρας της ανύπαντρης μητέρας, όταν αυτή κερδίζει τη συμπάθεια των επαρχιωτών; Το σύστημα, θέλοντας να χειραγωγήσει την ανθρώπινη κοινωνία, εκμεταλλεύεται τα σίριαλ. Αναζητά πάντα την ιδανική για τα συμφέροντά του ποιότητα των «φίλων». Αυτοί πρέπει να είναι τόσο προοδευτικοί ώστε να έχουν απήχηση και ταυτόχρονα να είναι πιο συντηρητικοί του μέσου ανθρώπου, ώστε να μην ωθούν την κοινωνία προς τα εμπρός, παρά να λειτουργούν ως τροχοπέδη. Ο «φίλος» πρέπει να δείχνει προοδευτικός, αλλά πάντα οι τελικές αποφάσεις που αφορούν τη ζωή του πρέπει να είναι σύμφωνες με τα όσα προτείνει το σύστημα. Το σύστημα θέλει να περιορίζεται η κοινωνία μέσα από τα σίριαλ και όχι να απελευθερώνεται. Συμπερασματικά δηλαδή, ενώ στα κινηματογραφικά έργα ο θεατής ταυτίζεται με τον πρωταγωνιστή, στα σίριαλ ο θεατής είναι φίλος με κάποιον από τους πρωταγωνιστές.

Ένα άλλο πρόβλημα που δημιουργείται με τα σίριαλ έχει σχέση με τη μεταφορά των εικόνων. Η τηλεόραση δεν μεταφέρει μόνο τη γνώση περί της ψυχосύνθεσης των ηρώων — όπως ένα βιβλίο—, αλλά και την εικόνα τους. Τα πρότυπα έχουν ταυτόχρονα και εικόνα και το σύστημα παρεμβαίνει και σ' αυτό το σημείο επίσης. Υπάρχουν και στον τομέα της εικόνας στερεότυπα. Ένα έμπειρο μάτι μπορεί μόνο από την εικόνα των πρωταγωνιστών να καταλάβει —χωρίς καν να παρακολουθήσει το σίριαλ— ποιοι είναι οι «καλοί» και ποιοι οι «κακοί». Ο «καλός» ντύνεται με έναν συγκεκριμένο τρόπο και κουρεύεται με έναν επίσης συγκεκριμένο τρόπο. Όταν στα σίριαλ αυτός που παρουσιάζεται σαν χαρακτήρας κακός κι επικίνδυνος έχει πάντα μακριά μαλλιά και φοράει σκουλαρίκι, εννοείται ότι αυτό επηρεάζει την κοινωνία. Με τη βοήθεια της εικόνας καλλιεργείται ένας τρομερός ρατσισμός, εφόσον ο τηλεθεατής μεταφέρει τα συμπεράσματα που έβγαλε από το σίριαλ και στην πραγματική του

ζωή. Πώς θ' αντιδράσει αυτός ο άνθρωπος, όταν ο γιος του κάνει παρέα μ' έναν μακρυμάλλη που φοράει σκουλαρίκι, τη στιγμή που αυτή η εικόνα συνδέεται στο μυαλό του με άσχημα πράγματα; Ο ρατσισμός που δημιουργεί η εικόνα είναι τρομερός, γιατί δεν είναι συνειδητός, παρά μέσω της εικόνας αναπτύσσεται στο υποσυνείδητο του ανθρώπου. Χωρίς να καταλαβαίνει ο άνθρωπος τι συμβαίνει, γίνεται ρατσιστής. Βλέπει εικόνες και βγάζει αυτόματα συμπεράσματα. Κρίνει τους ανθρώπους χωρίς να τους γνωρίζει κι αυτό είναι τρομερό.

Τελευταία αφήσαμε τα τηλεοπτικά σόου, όπου η «φιλία» μεταξύ παρουσιαστή και τηλεθεατή είναι θεμελιώδης για τη λειτουργία της ίδιας της εκπομπής. Ο «φίλος» θα πει στο θεατή πώς θα ντυθεί, πώς θα διασκεδάσει, πώς θ' αδυνατίσει, τι λένε τα άστρα για το μέλλον του και ένα σωρό αστεία και σοβαρά πράγματα που λέγονται μεταξύ φίλων. Δεν πρέπει να αγνοήσουμε βέβαια και ένα από τα κυρίαρχα προβλήματα της κοινωνίας μας που είναι το κουτσομπολιό και που σ' αυτές τις εκπομπές έχει την τιμητική του.

Όπως βλέπει ο αναγνώστης, οι εκπομπές που κινούνται στον τρίτο θεματολογικό άξονα αλλάζουν τα αρχικά δεδομένα της λειτουργίας της τηλεόρασης και απειλούν τον άνθρωπο. Οι άνθρωποι της τηλεόρασης που κινούνται σ' αυτόν τον άξονα εγκαταλείπουν την έστω και υποκριτική ταπεινότητα του υπηρέτη και μπαίνουν στο σπίτι του ανθρώπου με το θάρρος του φίλου. Ένα θάρρος που μετατρέπεται γρήγορα σε θράσος και σ' αυτό το σημείο εμφανίζεται αυτό που αναφέραμε πιο πάνω ως κακόβουλη χρήση της γνώσης αυτών των ανθρώπων. Όλοι αυτοί χρησιμοποιούν τη γνώση τους θεωρητικά σαν φίλοι και όχι ως υπηρέτες. Ο πραγματικός φίλος, όταν έχει γνώση —και εξαιτίας της αγάπης του—, είναι δυνατόν να προσπαθεί να επιβάλλει ορισμένα πράγματα στον φίλο του. Οι αγνές προθέσεις του είναι αυτές που του δίνουν αυτό το δικαίωμα και οι ίδιες προθέσεις είναι αυτές που διώχνουν το φόβο από την άλλη πλευρά. Ο φίλος θα επιμείνει μέχρι τέλους ότι το «Χ» αυτοκίνητο είναι καλύτερη επιλογή από το «Ψ». Γιατί μπορεί να το κάνει αυτό; Από αγάπη και μόνο, εφόσον δεν υπάρχει κάποιο άλλο κίνητρο. Τι γίνεται όμως όταν αυτός ο φίλος εμπορεύεται το αυτοκίνητο που προτείνει; Σ' αυτήν την περίπτωση όπως είναι φυσικό υπάρχει πρόβλημα αξιοπιστίας.

Σ' αυτό το σημείο εμφανίζεται και το πρόβλημα που δημιουργείται από τον τρίτο θεματολογικό άξονα της τηλεόρασης. Όλοι αυτοί που παριστάνουν τους φίλους είναι συνδεδεμένοι με οικονομικά συμφέροντα. Παριστάνουν τους φίλους και συμβουλεύουν τους τηλεθεατές να αγοράσουν συγκεκριμένα προϊόντα, που είναι κατά σύμπτωση τα προϊόντα που εμπορεύονται οι εργοδότες τους. Αυτό γίνεται είτε άμεσα είτε έμμεσα. Άμεσα, όταν οι ίδιοι οι «φίλοι-πρότυπα» προτείνουν, φορούν, οδηγούν ή καταναλώνουν στις εκπομπές τους επώνυμα προϊόντα, που κατ' αυτόν τον τρόπο διαφημίζονται. Έμμεσα, όταν σταματά η ροή της εκπομπής που παρακολουθεί ο θεατής για να μεταδοθεί ένα διαφημιστικό μήνυμα. Ο διαφημιζόμενος εκείνη την ώρα είναι ο εργοδότης του «φίλου», εφόσον αυτός πληρώνει στην πραγματικότητα την εκπομπή και άρα και τον μισθό του. Οι «φίλοι» διαπραγματεύονται τους μισθούς τους με βάση την ειδική τους

ικανότητα να πείθουν τους θεατές για τα φιλικά τους αισθήματα. Αυτά τα «φιλικά» αισθήματα καθλώνουν τον άνθρωπο στην πολυθρόνα και τον παγιδεύουν μπροστά στην τηλεόραση.

Οι θεατές από την άλλη πλευρά φέρονται σαν να είναι οι πιο κουτοί άνθρωποι του πλανήτη. Χαίρονται και κολακεύονται από τα «φιλικά» αισθήματα των επώνυμων και επαγγελματιών «φίλων» και δεν σκέφτονται με τον πλέον βασικό τρόπο, όπως κάνουν στην καθημερινή τους ζωή. Υπάρχει λογικός άνθρωπος που να νομίζει ότι ο περιφερόμενος πλασιέ είναι γλυκομίλητος και φιλικός μόνο προς το άτομό του; Υπάρχει άνδρας που να κολακεύτηκε, επειδή η πόρνη του πεζοδρομίου τον αποκάλυψε «ομορφόπαιδο»; Γιατί δεν συμβαίνει αυτό; Γιατί απλούστατα όλοι γνωρίζουν ότι οι επαγγελματίες αυτού του είδους συμπεριφέρονται κατ' αυτόν τον τρόπο. Γιατί λοιπόν αναπτύσσουν φιλικά αισθήματα απέναντι στους ανθρώπους της τηλεόρασης, εφόσον είναι γνωστό ότι και αυτοί είναι πλασιέ προϊόντων; Απορρυπαντικά, σερβιέτες και life-style πουλάνε όλοι αυτοί. Χαμογελάνε, γιατί επιβάλλεται στη δουλειά που κάνουν. Συμπάσχουν δήθεν με τον μέσο τηλεθεατή που είναι βυθισμένος στη φτώχεια, αλλά αυτοί υποτίθεται —σαν γνήσιοι φίλοι— βρίσκουν το κουράγιο να τον διασκεδάσουν. Βρίσκουν το κουράγιο να του πουν ότι... η φτώχεια θέλει καλοπέραση. Αυτοί, που, όταν απολυθούν από το κανάλι όπου εργάζονται, τρέχουν κλαίγοντας από τη μία πόρτα στην άλλη μέχρι να ξαναβολευτούν. Οι γενναίοι της συμφοράς, που γλείφουν εκεί όπου ο μέσος τηλεθεατής σιχαίνεται να πατήσει.

Έχοντας ο αναγνώστης γνώση του τρόπου με τον οποίο λειτουργεί η τηλεόραση, καθώς επίσης και γνώση των θεματολογικών αξόνων της, θα δούμε πώς το σύστημα μετατρέπει την τηλεόραση από μια άψυχη μηχανή σε έναν τρομερό σπιούνο και διαφθορέα. Θα εξετάσουμε έναν προς έναν τους άξονες και θα προσπαθήσουμε να καταλάβουμε τι είναι δυνατόν να επιδιώκει το σύστημα και πώς το καταφέρνει. Το σύστημα πάντα επιδιώκει να περάσει την άποψή του μέσα στην κοινωνία. Πολεμά οτιδήποτε δεν ελέγχει και μισεί τη διασπορά γνώσης μέσα στην κοινωνία. Πάντα ενδιαφέρεται να κάνει την προπαγάνδα που το συμφέρει και ανάλογα με την κατάσταση που βρίσκεται η κοινωνία ελέγχει τη ροή της γνώσης ανάμεσα στους ανθρώπους. Στη διάρκεια του Μεσαίωνα μπλόκαρε τα πάντα και αυτό συνέβαινε μέχρι τη Γαλλική Επανάσταση. Μετά απ' αυτήν την επανάσταση το γενικό μπλοκάρισμα της γνώσης ήταν προβληματικό και η γνώση παραδόθηκε στους ανθρώπους, έστω και στο εύρος που επιθυμούσε το σύστημα.

Στην κατάσταση που μόλις περιγράψαμε λειτουργούν οι δύο πρώτοι άξονες της τηλεόρασης. Η τηλεόραση βάζει μέσα στα σπίτια των ανθρώπων τις βιβλιοθήκες και άρα την εγκυκλοπαίδεια, καθώς και τους ανθρώπους του συστήματος που κάνουν προπαγάνδα. Η τηλεόραση, με λίγα λόγια, όταν περιορίζεται σ' αυτούς τους δύο άξονες —λειτουργώντας σαν υπηρέτης—, δεν αλλάζει δραματικά την κατάσταση με την παρουσία της. Απλά αυξάνει την αποδοτικότητα των ήδη εφαρμοσμένων μεθόδων του συστήματος. Υψηλή αποδοτικότητα όμως δεν σημαίνει πλήρη γνώση του τι συμβαίνει στην κοινωνία. Το άπληστο για πληροφορίες σύστημα δεν μπορούσε με τη βοήθεια αυτών των αξόνων να γνωρίζει

τι σκέπτεται και τι απασχολεί τον κόσμο. Υψηλή απόδοση απλά σημαίνει ότι η προπαγάνδα φτάνει σίγουρα στ' αυτιά ενός μεγάλου ποσοστού των ανθρώπων που συνθέτουν μια κοινωνία. Η γνώση όμως, που το σύστημα αναζητά, έχει σχέση με το πόσο αποτελεσματική είναι η προπαγάνδα. Το σύστημα έπρεπε να βρει μια μέθοδο για να ελέγχει τον κόσμο, αξιοποιώντας ταυτόχρονα και την ισχύ της τηλεόρασης. Τι κάνεις σ' αυτήν την περίπτωση; Πώς μπορείς να εκμεταλλευτείς μια συσκευή που βρίσκεται στο σύνολο σχεδόν των σπιτιών;

Για να καταλάβουμε τι έκανε το σύστημα, θα σκεφτούμε, χρησιμοποιώντας τη γνώση των παλαιότερων πρακτικών του. Το σύστημα πάντα ήθελε να παρακολουθεί τους ανθρώπους και πάντα τους παρακολουθούσε. Η τάση του αυτή ούτε αυξήθηκε ούτε μειώθηκε εξαιτίας της τηλεόρασης. Η τηλεόραση μπορεί απλά, ως μηχανή, —αν βρεθεί ο κατάλληλος τρόπος— ν' αντικαταστήσει τους ανθρώπους που μέχρι τότε αναλάμβαναν το έργο της παρακολούθησης των πολιτών. Πώς παρακολουθούσε το σύστημα τους ανθρώπους; Χρησιμοποιούσε σπιούνους. Οι σπιούνοι έμπαιναν μέσα στις παρέες και στα σπίτια των ανθρώπων και μετέφεραν στους κρατούντες τα όσα συζητάνε. Όταν αυτή η διείσδυση ήταν αδύνατη, το σύστημα έβγαζε τα συμπεράσματά του μ' έναν έμμεσο αλλά εξίσου αποδοτικό τρόπο. Όταν γνωρίζει την ιδεολογική ταυτότητα κάποιου, έχει τη δυνατότητα —σύμφωνα και με τα όσα είπαμε πιο πάνω περί φίλων που έχουν γνώσεις— να βγάλει κάποια συμπεράσματα. Οι φίλοι επηρεάζονται από τους φίλους και η γνώση για το ποιόν του ενός γίνεται εύκολα συμπέρασμα για τους υπόλοιπους. Δεν έχει σημασία αν οι φίλοι ταυτίζονται ή όχι μεταξύ τους ιδεολογικά. Σημασία έχει τι συζητάνε μεταξύ τους. Το σύστημα ενδιαφέρεται πάνω απ' όλα για το αν κυκλοφορεί ανάμεσα στους ανθρώπους μια άποψη διαφορετική απ' αυτήν που πρεσβεύει το ίδιο.

Απ' αυτό το σημείο ξεκινάει τον πόλεμο και σ' αυτό το σημείο επιχειρείται η τρομοκράτηση των ανθρώπων. Πρώτος και κύριος στόχος, δηλαδή, είναι η απομόνωση των ανθρώπων που είναι φορείς γνώσης που το σύστημα έχει χαρακτηρίσει εχθρική. Ποιος τολμούσε τη δεκαετία του ~50 να συναναστρέφεται με κομμουνιστές στην εύκολα ελεγχόμενη επαρχία; Αυτό που πρέπει να καταλάβει ο αναγνώστης είναι ότι, αν το σύστημα γνωρίζει την ταυτότητα του φίλου, έχει ενδείξεις για την ταυτότητα αυτού που δεν γνωρίζει. Αν τώρα αυτός ο φίλος λειτουργήσει σαν σπιούνος κι αποκαλύψει τι συζητά σαν φίλος και τι ενδιαφέρει τον φίλο, τότε το σύστημα έχει πλήρη γνώση. Δεν χρειάζεται δηλαδή να δηλώσει κάποιος μια ταυτότητα, για να καταλάβει το σύστημα ποιος είναι. Αρκεί να ξέρει τι τον απασχολεί και τι τον ενδιαφέρει να συζητά και άρα ν' ακούει. Με βάση αυτές τις γνώσεις το σύστημα μπορεί να καταλάβει τι είναι αυτός ο άνθρωπος, ακόμα και πριν συνειδητοποιήσει ο ίδιος τι είναι. Το ρόλο του σπιούνου φίλου αναλαμβάνει η τηλεόραση και αυτό γίνεται με τη βοήθεια του τρίτου άξονα. Αυτό που κάνει το σύστημα είναι όμοιο μ' αυτό που κάνει ένας διαρρήκτης. Ο τελευταίος, όταν πρέπει να ξεκλειδώσει μια κλειδαριά, δοκιμάζει ένα-ένα τα κλειδιά του μέχρι να το καταφέρει. Αυτό ακριβώς κάνει και το σύστημα. Θεωρεί κάθε άνθρωπο όμοιο με

κλειδαριά και δοκιμάζει τους προκατασκευασμένους «φίλους» έναν-έναν. Δημιουργεί τηλεοπτικούς «φίλους» όλου του φάσματος και παρακολουθεί την τηλεθέαση. Έχει δηλαδή τα δύο στοιχεία που αναζητά. Τον άνθρωπο που μπαίνει στο σπίτι του υπό έλεγχο ανθρώπου σαν φίλος, καθώς και την υποτιθέμενη συζήτηση. Ο τηλεθεατής παρακολουθεί αυτό που τον ενδιαφέρει ως θέμα και προτιμά τον «φίλο» του σ' ό,τι αφορά την παρουσίαση. Αν για παράδειγμα το θέμα είναι ο εθνικισμός, από την τηλεθέαση μπορεί να καταλάβει το σύστημα αν αυτό το θέμα απασχολεί ή όχι την κοινωνία. Αν τώρα αυτό το θέμα αναλαμβάνουν να το παρουσιάσουν σε διαφορετικές εκπομπές ένας αριστερός και ένας δεξιός, η τηλεθέαση δείχνει το πώς τοποθετείται το κοινό απέναντι στο θέμα. Αντιλαμβάνεται δηλαδή την προδιάθεση και άρα την τάση που επικρατεί. Αν διαθέτει αυτή τη γνώση, προσαρμόζει και τη δική του προπαγάνδα με τέτοιον τρόπο, ώστε να μην του ξεφεύγει ο έλεγχος. Προστατεύει, δηλαδή, τα ισχυρά του ατού και δεν τα καταστρέφει, χρησιμοποιώντας τα άκαιρα. Προστατεύει και τον εαυτό του, εφόσον πάντα είναι στην επικαιρότητα και δεν εμφανίζεται όπως σε άλλες εποχές εκτός τόπου και χρόνου.

Πληροφορίες, για ό,τι συμβαίνει στην κοινωνία, αντλεί το σύστημα και από τα σίριαλ. Υψηλή τηλεθέαση σημαίνει ότι τα προτεινόμενα πρότυπα επιτυγχάνουν τους στόχους τους. Αν οι προτεινόμενοι ως «φίλοι» και άρα οι «καλοί» είναι αντιπαθείς ή αδιάφοροι, το σίριαλ δεν έχει απήχηση στο κοινό. Για να καταλάβει ο αναγνώστης πόσες πληροφορίες δίνουν τα σίριαλ για την κατάσταση της κοινωνίας, αρκεί να δει ένα σίριαλ περασμένης δεκαετίας. Οι ήρωες-πρότυπα του σίριαλ αυτού θα του φανούν εξωφρενικά βλάκες, ρατσιστές, πουριτανοί και κομπλεξικοί. Μ' αυτά τα πρότυπα ο σύγχρονος άνθρωπος δεν μπορεί να γίνει φίλος. Ποιος μπορεί να γίνει σήμερα φίλος με κάποιο μέλος της πολύτεκνης ανέραστης και κομπλεξικής οικογένειας των "Waltons". Ποιος νέος μπορεί να έχει τηλεοπτικό «φίλο» έναν νέο που κυνηγά το φίλο της αδερφής του για να προστατέψει δήθεν την τιμή της οικογένειάς του; Γιατί όμως ο σύγχρονος άνθρωπος δεν μπορεί να γίνει «φίλος» με το τηλεοπτικό πρότυπο της περασμένης δεκαετίας; Γιατί απλούστατα είναι διαφορετικοί. Τους ενδιαφέρουν διαφορετικά πράγματα. Τον «φίλο» του παραδείγματός μας δεν τον ενδιαφέρει τόσο η επαγγελματική του επιτυχία, όσο τον ενδιαφέρει η «τιμή» της οικογένειας. Το «καθαρό κούτελο» που έλεγαν οι παλαιότεροι. Δεν τον ενδιαφέρουν τα φιλικά αισθήματα της αδερφής του προς αυτόν, όσο τον ενδιαφέρει να είναι υπάκουη και να μην προκαλεί δήθεν την κοινωνία. Ο σύγχρονος άνδρας ενδιαφέρεται για την καριέρα του, όπως επίσης ενδιαφέρεται ν' απολαύσει και τη φιλία της αδερφής του. Σε ό,τι αφορά το θέμα της «τιμής», η άποψή του είναι κατά πολύ πιο εξελιγμένη και άρα διαφορετική. Όπως βλέπει ο αναγνώστης, όλα αυτά τα στοιχεία αποτελούν πληροφορίες. Αυτές οι πληροφορίες αποκαλύπτουν στο σύστημα τι συμβαίνει μέσα στα σπίτια των ανθρώπων.

Αν αναλογιστεί τώρα ο αναγνώστης ότι το σύστημα επεξεργάζεται τα στοιχεία της τηλεθέασης, χρησιμοποιώντας άψογα τα επιτεύγματα της στατιστικής επιστήμης, τότε αντιλαμβάνεται πόσο παγιδευμένος είναι ο τηλεθεατής. Το

σύστημα γνωρίζει τι τηλεθέαση έχουν οι εκπομπές της τηλεόρασης σ' όλο το φάσμα των ηλικιών, των εισοδημάτων και των μορφωτικών επιπέδων. Γνωρίζει επίσης την τηλεθέαση σ' όλη την επικράτεια, που σημαίνει και στην επαρχία και στα αστικά κέντρα. Γνωρίζει με ασφάλεια, δηλαδή, τι σκέφτεται και τι απασχολεί για παράδειγμα έναν νεαρό μορφωμένο επαρχιώτη χαμηλής εισοδηματικής στάθμης. Από τη στιγμή που τα γνωρίζει όλα αυτά, τα πάντα είναι εύκολα. Οι δούλοι του συστήματος, είτε ιερείς είτε πολιτικοί, ξέρουν καλά τι πρέπει να υποσχεθούν, για να εξασφαλίσουν την επιβίωσή τους. Ο πολιτικός βγαίνει στην τηλεόραση και επιλέγει από το κοινό αυτούς που θα κολακεύσει και αυτούς που θα πολεμήσει. Γνωρίζει τι σκέφτεται και τι απασχολεί την εκλογική του πελατεία. Τα πάντα είναι στημένα από τη στιγμή που ό,τι αφήνει ο πρώτος το διεκδικεί ο δεύτερος και ούτω καθ' εξής.

Η τηλεόραση, με τον τρόπο που τη χρησιμοποιεί το σύστημα, είναι μια παγίδα θανάτου για τον τηλεθεατή και μια τρομερή απειλή για τη δημοκρατία. Αυτό έγινε κατορθωτό με τη χρήση των τριών θεματολογικών αξόνων. Ο πρώτος άξονας προσελκύει την προσοχή του ανθρώπου, ο δεύτερος άξονας του δίνει εντολές για το πώς πρέπει να ζει και ο τρίτος άξονας αποκαλύπτει στην εξουσία αν ο άνθρωπος ενεργεί ή όχι με τον προτεινόμενο τρόπο, ώστε να λάβει τα μέτρα της. Η πραγματικότητα ξεπέρασε τη φαντασία σ' ό,τι αφορά τον έλεγχο του ανθρώπου από το «μεγάλο αδερφό».

Εκτός από τα κόμματα και τους υπόλοιπους φορείς της εξουσίας, με τον ίδιο τρόπο λειτουργούν και οι μεγάλες επιχειρήσεις. Χρησιμοποιούν την τηλεόραση για να εκμεταλλεύονται τον άνθρωπο με τον πιο απόλυτο τρόπο. Πρώτα επεξεργάζονται τα στοιχεία που αφορούν την τηλεθέαση και μετά κάνουν τις κινήσεις τους. Όταν η τηλεόραση προβάλλει μια ταινία με θέμα το σεξ και η τηλεθέαση αγγίζει τα ανώτατα όρια, οι διαφημιστές καταλαβαίνουν τι συμβαίνει. Καταλαβαίνουν τη σεξουαλική πείνα του κοινού και προσαρμόζουν τις διαφημίσεις σ' αυτήν τη γνώση. Γνωρίζοντας ότι απευθύνονται σε σεξουαλικά πεινασμένους ανθρώπους, διαφημίζουν γιαούρτι, βάζοντας μια καλλονή να φλερτάρει το κοινό. Αν δεν συνέβαινε αυτό και οι άνθρωποι ήταν υγιείς, η διαφήμιση θα ήταν αποτυχία. Θ' άρχιζαν όλοι ν' αναρωτιούνται για το αν η εν λόγω καλλονή είναι ηλίθια ή απλώς βρίσκεται κάτω από την επήρεια ναρκωτικών. Η διαφήμιση κατ' αυτόν τον τρόπο γίνεται αποτελεσματική κι επικίνδυνη. Αποτελεσματική, γιατί, γνωρίζοντας οι μεγάλες εταιρείες τι σκέφτεται το κοινό, το παγιδεύουν εύκολα. Περνάνε συμβολισμούς μέσα από τη διαφήμιση και μετατρέπουν τα προϊόντα σε σύμβολα. Ένα αυτοκίνητο δεν διαφημίζεται με βάση τα τεχνικά του χαρακτηριστικά, αλλά με βάση την ισχύ του σαν σύμβολο. Η εικόνα βοηθά αυτόν τον τύπο της διαφήμισης και η συνέχεια είναι τραγική. Παίρνουν ό,τι άσχημο υποβόσκει στην κοινωνία, το εξωραΐζουν και το επιστρέφουν ενισχυμένο δαιμονίζοντας την άσχημη κατάσταση.

Παράδειγμα αυτού του είδους είναι το παράδειγμα της διαφήμισης του αυτοκινήτου που προαναφέραμε. Όλοι γνωρίζουν ότι οι χειρότερες γυναίκες της κοινωνίας περιφρονούν τον

έρωτα μπροστά στην υλική αποκατάσταση. Έλκονται δηλαδή από τον πλούτο, με τον ίδιο τρόπο που έλκονται οι πόρνες. Το αυτοκίνητο, λόγω της μεγάλης αξίας που αντιπροσωπεύει, μπορεί ν' αποτελέσει σύμβολο. Σαν σύμβολο πιστοποιεί τον πλούτο του ιδιοκτήτη του. Όταν μέσα στην άσχημη κοινωνία στην οποία ζούμε υπάρχουν κάποιοι που έλκονται από τον πλούτο, εννοείται ότι ο διαφημιστής μπορεί να το εκμεταλλευτεί. Παρουσιάζει το προϊόν που διαφημίζει σαν το τέλειο σύμβολο ενός τρόπου ζωής, όπου τα πάντα είναι εύκολα και προσιτά. Αρκεί να πάρει κάποιος το προϊόν και η υπόθεση γυναίκα στο παράδειγμά μας είναι πλήρως καλυμμένη. Το σύνολο σχεδόν των διαφημίσεων υποβιβάζουν τη γυναίκα στο επίπεδο του ζώου, εφόσον αυτή ακολουθεί τα σύμβολα που οι άντρες αγοράζουν. Οριακό παράδειγμα αυτού του είδους είναι μια διαφήμιση τυχερού τηλεπαιχνιδιού, όπου ο φουκαράς κερδίζει χρήματα, καναπέ, αυτοκίνητο και στη συνέχεια, ως διά μαγείας, εμφανίζεται και η γυναίκα-έπαθλο όπως αρμόζει στον κάθε «πετυχημένο».

Όλα αυτά βέβαια δεν γίνονται επειδή οι διαφημιστές τρέφουν εμπάθεια απέναντι στις γυναίκες, αλλά γιατί οι άντρες είναι οι υπό στόχευση πελάτες. Σ' αυτό το σημείο γίνεται επικίνδυνη για την κοινωνία η διαφήμιση. Παίρνει την ασχήμια της κοινωνίας την εξωραϊζει και τη δαιωνίζει. Φωνάζει η διαφήμιση «...πάρτε το συγκεκριμένο αυτοκίνητο για να βγάλετε γκόμενα...» τη στιγμή που αυτό είναι υπαρκτό φαινόμενο στην κοινωνία. Βλέπουν τη διαφήμιση οι νέοι κι αρχίζουν ν' αντιλαμβάνονται τα πράγματα μ' αυτόν τον τρόπο, άσχετα αν δεν έχουν προηγούμενη προσωπική εμπειρία. Κατ' αυτόν τον τρόπο η βρομιά δαιωνίζεται.

Η τηλεόραση —ειδικά σήμερα όπου έχει ξεφύγει από κάθε έλεγχο και μπροστά στο κέρδος δεν υπάρχει ουδεμία αναστολή— είναι τρομερά επικίνδυνη. Αν αφεθεί να λειτουργεί με τον τρόπο που λειτουργεί σήμερα, θα διαλυθούν τα πάντα. Σ' έναν κόσμο φτωχό κάνει πρότυπα τους πλούσιους. Προβάλλει έναν τρόπο ζωής, που, για να τον ακολουθήσει κάποιος, θα πρέπει να είναι πλούσιος. Τα παιδιά μας, εξαιτίας της τηλεόρασης μαθαίνουν να γίνονται δούλοι του πλούτου. Τα αγόρια μαθαίνουν να μην διστάσουν μπροστά σε τίποτα για την κατάκτησή του, εφόσον τα υπόλοιπα προβλήματα είναι ασήμαντα, ενώ τα κορίτσια δεν έχουν παρά ν' αναζητούν την αποκατάσταση που προσφέρουν οι πλούσιοι. Η αναζήτηση είναι εύκολη υπόθεση, εφόσον τα σύμβολα προσανατολίζουν τους ανθρώπους όπως τ' αστέρια τους ναυτικούς. Παιδιά που θέλουν να μοιάσουν με τα πρότυπα των διαφημίσεων της τηλεόρασης είναι αυτοί που έχουν ως βασικό στόχο στη ζωή τους να γίνουν πλούσιοι όσο είναι νέοι. Πώς όμως επιτυγχάνεται αυτός ο στόχος; Ποιος είναι ο πιο εύκολος τρόπος; Όταν κάποιος έχει αυτή τη φιλοσοφία περί ζωής, γιατί να διστάσουν να πουλήσουν ναρκωτικά ή να παραστήσουν τις «γλάστρες» στις τηλεοπτικές εκπομπές; Αυτά βέβαια είναι ακραία παραδείγματα βέβαια, αλλά δείχνουν με ακρίβεια προς ποια κατεύθυνση κινείται η κοινωνία.

Εξαιτίας των διαφημίσεων απειλείται και η ίδια η οικογενειακή γαλήνη, εφόσον τον μεν άνδρα οι διαφημίσεις τον ωθούν στο να μετατρέψει τον πλούτο του σε σύμβολα με μεγάλη αποτελεσματικότητα, τις δε γυναίκες τις διαφθείρουν, παρουσιάζοντάς τους εξιδανικευμένες συμπεριφορές ανδρών, που απέχουν πολύ από την πραγματικότητα κι επιπλέον απαιτούν

χρήματα για την εκδήλωσή τους. Τη φτώχεια και τη μιζέρια της κοινωνίας οι διαφημίσεις την κάνουν ανυπόφορη. Μειώνουν την αυτοεκτίμηση του τηλεθεατή και τον κάνουν να αισθάνεται κατώτερος. Βλέπει τα προϊόντα σύμβολα στην τηλεόραση και αισθάνεται φτωχότερος απ' ό,τι είναι. Βγαίνει στο δρόμο και νομίζει ότι οι υπόλοιποι προσπαθούν να εντοπίσουν τα σύμβολα επάνω του, ώστε, είτε να τον αποδεχθούν είτε να τον απορρίψουν. Βλέπει στις διαφημίσεις πρωταγωνιστές νέους, όμορφους, ερωτευμένους —προφανώς εκατομμυριούχους με βάση τις εικόνες των σπιτιών τους, των αυτοκινήτων τους και των συνηθειών τους— και αισθάνεται κακάσχημος και τιποτένιος, όταν αντιλαμβάνεται ότι το μόνο κοινό που έχει με την προβαλλόμενη κατάσταση είναι η σοκολάτα ή το απορρυπαντικό που διαφημίζεται.

Ο αναγνώστης θ' αναρωτηθεί —και εύλογα— για το τι θα μπορούσε να κάνει σ' αυτήν την περίπτωση. Έχει ο άνθρωπος τις δυνατότητες ν' αντισταθεί; Σ' αυτό το σημείο αποκαλύπτεται αυτό που αναφέραμε περί ισχύος. Ο άνθρωπος ποτέ δεν πρέπει να ξεχνάει ότι αυτός είναι ο ισχυρός. Μπερδεύεται, βλέποντας τους καραγκιόζηδες που χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους για να τον εκμεταλλεύονται. Η ισχύς του τηλεθεατή είναι τρομερή και αλίμονο σ' αυτούς που θα τη γευτούνε. Ο τηλεθεατής είναι πολίτης και έχει την ισχύ να επιβάλλει τους νόμους που θα περιορίσουν την τηλεόραση στον ρόλο του υπηρέτη. Ο τηλεθεατής είναι επίσης καταναλωτής, που θα απειλήσει τις εταιρείες με οικονομικό πόλεμο.

Ο τηλεθεατής θα πρέπει να θυμηθεί τις ιδιότητές του και να πολεμήσει. Είναι θέμα επιβίωσης πλέον, εφόσον τα περιθώρια είναι ελάχιστα. Θα πρέπει να θυμηθεί ότι είναι μέλος μιας ευνομούμενης κοινωνίας και μέσα σε μια τέτοια κοινωνία υπάρχει η ισχύς που είναι διαθέσιμη για τον κάθε πολίτη. Υπάρχουν νόμοι, υπάρχουν δικαιώματα, υπάρχουν και εισαγγελείς. Το πρώτο που πρέπει να γίνει είναι να κριθούν παράνομες όλες οι συσκευές που μετρούν την τηλεθέαση. Είναι κατ' αρχήν αντισυνταγματικό να δίνεται η δυνατότητα στις υφιστάμενες εξουσίες να παρακολουθούν τον πολίτη. Απειλείται η ίδια η δημοκρατία, όταν ο λαός γίνεται υποχείριο εκείνου που τη δεδομένη στιγμή βρίσκεται στην εξουσία και ελέγχει την τηλεόραση. Η αντισυνταγματικότητα έγκειται στο γεγονός ότι κάποιοι πολίτες, εξαιτίας της γνώσης περί τηλεθέασης, προστατεύουν άνομα συμφέροντα και άρα είναι πιο «ίσοι» από τους άλλους από όσο επιτρέπει η δημοκρατία.

Το σύνταγμα επίσης προβλέπει ότι όλοι οι πολίτες αυτής της χώρας είναι ίσοι μεταξύ τους. Πολίτες αυτής της χώρας είναι και οι γυναίκες. Όταν είναι αντισυνταγματική η διαφορετική μεταχείριση στο χώρο της παραγωγής, εννοείται ότι είναι το ίδιο αντισυνταγματική και η διαφορετική μεταχείριση στον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζονται αυτοί οι πολίτες στην κοινωνία. Όταν οι διαφημιστές παρουσιάζουν τη γυναίκα σαν ζώο, που ακολουθεί τον πρώτο τυχόντα μόνο εξαιτίας των προϊόντων-συμβόλων που καταναλώνει, εννοείται ότι υπάρχει παρανομία. Σ' αυτές τις περιπτώσεις πρέπει να εφαρμοστεί ο αντίστοιχος νόμος και να διώκονται όλοι οι υπεύθυνοι^ είτε διαφημιστές είτε διαφημιζόμενοι. Η διαφήμιση θα πρέπει να περιορίζεται στο προϊόν και τα χαρακτηριστικά του και να μη δημιουργεί συνειρμούς, που τις περισσότερες φορές είναι ρατσιστικοί. Το

προϊόν πρέπει να διαφημίζεται με τρόπο απόλυτο. Θα βλέπει ο θεατής την εικόνα του και θα λαμβάνει γνώση των χαρακτηριστικών του. Το σύνολο των υπολοίπων είναι παράνομα. Το μίνι σενάριο του διαφημιστικού σπότ είναι επικίνδυνο και αυτό πρέπει να πολεμήσει ο άνθρωπος.

Αυτή η αλλαγή στον τομέα της διαφήμισης δεν πρέπει να είναι στόχος μόνο των τηλεθεατών, αλλά και των δυνάμεων της παραγωγής που δεν έχουν τη δυνατότητα διαφήμισης. Είναι νοθεία του ανταγωνισμού η σημερινή διαφήμιση, εφόσον επιβάλλει στην αγορά συγκεκριμένα προϊόντα με τρόπο αθέμιτο. Οι συνειρμοί κάνουν τα προϊόντα ιδεολογίες, καπελώνοντας τον ανταγωνισμό. Πώς μπορεί ένας κατασκευαστής αρίστων επίπλων να συναγωνιστεί έναν όμοιό του, όταν ο δεύτερος, λόγω οικονομικής δυνατότητας, παρουσιάζει τα έπιπλά του σαν σύμβολα επιτυχίας και ό,τι αυτό συνεπάγεται;

Ο αναγνώστης ίσως παραξενευτεί, γιατί, ενώ είδαμε πόσο σημαντικά είναι τα προβλήματα που δημιουργεί η τηλεόραση μέσω των εκπομπών της, οι προτεινόμενες λύσεις ξεκινούν από τον τομέα της διαφήμισης. Τα πράγματα είναι απλά. Στόχος μας είναι να στερήσουμε από την εξουσία τη δυνατότητα ν' αντλεί τις πληροφορίες που έχει ανάγκη και αυτό είναι εφικτό μόνον αν αποσυνδέσουμε την τηλεόραση στο μέτρο που είναι δυνατόν από το οικονομικό κεφάλαιο. Στόχος είναι να καταστρέψουμε τον τρίτο άξονα, που προσφέρει πληροφορίες στο σύστημα και ισχυροποιείται από το κεφάλαιο. Αν το καταφέρουμε αυτό τα πάντα είναι εύκολα, εφόσον ακολουθεί γενική κατάρρευση. Χωρίς τα μηχανήματα που μετρών την τηλεθέαση δεν μπορούν να καθοριστούν ακριβές ή φθηνές ζώνες διαφήμισης και άρα η διαφήμιση δεν μπορεί να κρατήσει τις υψηλές της αποδόσεις για τα κανάλια. Οι διαφημιζόμενοι δεν μπορούν να πληρώσουν όσα τους ζητάνε, όταν δεν γνωρίζουν πόσοι παρακολουθούν μια συγκεκριμένη στιγμή το επίσης συγκεκριμένο πρόγραμμα. Αν επιπλέον αλλάξει η φιλοσοφία των διαφημιστικών σποτ, τότε η ίδια η διαφήμιση δεν μπορεί να κυμαίνεται στα ίδια υψηλά οικονομικά επίπεδα. Ο συμβολισμός, που γεννάται από τους συνειρμούς που προκαλούν τα διαφημιστικά σπότ, δίνει τη διαφορά στα κυρίαρχα προϊόντα και αυτός κοστίζει. Τα κανάλια θα πάψουν να έχουν τα κολοσσιαία έσοδα, αν οι διαφημίσεις περιοριστούν στην απλή περιγραφή των προϊόντων και επιπλέον δεν υπάρχει γνώση περί τηλεθέασης.

Αν περιοριστούν τα έσοδα, λογικό είναι να περιοριστούν και οι μισθοί των τηλεοπτικών «φίλων». Δεν μπορεί ο κάθε τυχάρπαστος να ζητά ό,τι του 'ρχεται στο κεφάλι. Σήμερα το κάνει, γιατί τα κανάλια έχουν έσοδα και ο ίδιος γνωρίζει την τηλεθέαση της εκπομπής του και άρα και το κέρδος του καναλιού από τις διαφημίσεις. Όλοι αυτοί θα εξαφανιστούν γρήγορα, γιατί το σύστημα σήμερα τους πιο πολλούς απ' αυτούς απλά τους ανέχεται, επειδή τους στηρίζουν οι κεφαλαιοκράτες που τους θεωρούν κερδοφόρους. Το σύστημα επιθυμεί την ύπαρξη μόνο των πολιτικοποιημένων και καθωσπρέπει «φίλων», που ο κόσμος ήδη τους έχει βαρεθεί. Έχει βαρεθεί όλους αυτούς τους απεριγράπτους τύπους που μιλούν μια «ξύλινη» γλώσσα και προβληματίζονται μόνο με «υψηλού επιπέδου» θέματα. Τους βλέπει και αναρωτιέται σε ποιά χώρα κατοικούν. Από την άλλη πλευρά το κεφάλαιο, αναζητώντας τους κερδοφόρους «φίλους» και έχοντας ως στόχο την τηλεθέαση, έδωσε τηλεοπτικό χρόνο

σε κοινωνικά παράσιτα. Πλήθη ανεπάγγελτων κολάκων και πορνιδίων κατέκλυσαν την τηλεόραση. Απλά τις «υπηρεσίες» τους, αντί να τις προσφέρουν στους ισχυρούς φίλους τους, τις προσφέρουν στο κοινό, μετατρέποντάς τες σε επαγγελματικό προσόν. Το χιούμορ και το φλέρτ δεν τους εξασφαλίζουν πλέον εύκολες «τράκες» αλλά πραγματικό μισθό. Αντί να κάνουν τους караγκιόζηδες στα σαλόνια των εφοπλιστών και των βιομηχάνων, κάνουν το ίδιο στα στούντιο της τηλεόρασης. Για του λόγου το αληθές, ρωτήστε τους σε ποιόν τομέα έχουν γνώση και ποιά ήταν η προηγούμενη δουλειά τους. Πώς επιβίωσαν πριν από την τηλεοπτική τους επιτυχία όλοι αυτοί οι ωραίοι και «sexy» χιουμορίστες; Αν εξαφανιστούν όλοι αυτοί οι «φίλοι», τότε η τηλεόραση θα περιοριστεί στο ρόλο του υπηρέτη και για όσο διάστημα το σύστημα δεν αλλάζει το λόγο του θα παραμένει μια βαρετή υπόθεση. Θα πάψει η τηλεόραση να προσφέρει πληροφορίες στο σύστημα και θα ξαναγυρίσουμε στην αρχική κατάσταση. Το κέρδος όμως το μεγάλο ήδη το απολαμβάνει η κοινωνία και είναι ανεκτίμητο και μόνιμο. Η τηλεόραση είδη έχει καταστρέψει τα τείχη μεταξύ κέντρου και επαρχίας. Τα αποτελέσματα γρήγορα θ' αρχίσουν να φαίνονται και τότε θα γελάσει ο κάθε πικραμένος.

Μέχρι βέβαια να συμβούν όλα αυτά στο γενικό επίπεδο, ο τηλεθεατής δεν πρέπει να ξεχνά την ισχύ του στο αντίστοιχο προσωπικό επίπεδο. Δεν πρέπει να ξεχνά ότι είναι ο κύριος της τηλεόρασης και ως κύριος έχει και το σκήπτρο της εξουσίας. Το σκήπτρο σ' αυτήν την περίπτωση είναι το τηλεκοντρόλ. Πρέπει ν' αντιμετωπίζει την τηλεόραση σαν έναν πονηρό κι επικίνδυνο δούλο. Πάντα πρέπει να την παρακολουθεί με πρόγραμμα και ποτέ να μην αφήνεται στα χέρια της. Να παρακολουθεί χωρίς φόβο μόνον τις εκπομπές του πρώτου άξονα που αφορούν την εγκυκλοπαιδική γνώση. Σ' ό,τι αφορά τους δύο άλλους άξονες, πάντα θα πρέπει να έχει στο μυαλό του ότι η εξουσία και αυτός ο ίδιος έχουν συγκρουόμενα συμφέροντα. Θα πρέπει —όταν σκέφτεται τι τον ενδιαφέρει να βλέπει— να λειτουργεί σαν να μην υπάρχει η τηλεόραση. Πρώτα ν' αποφασίζει τι θα ήθελε να δει και μετά να προσφύγει στην προσφορά τής τηλεόρασης.

Συμφέρον του είναι να δει μια ταινία, που θα πλήρωνε για να την δει στον κινηματογράφο. Συμφέρον του είναι να δει μια αθλητική εκδήλωση, που θα πλήρωνε επίσης για να τη δει στο γήπεδο. Εις βάρος του είναι να βλέπει ό,τι του προσφέρει το σύστημα, χωρίς να ελέγχει αυτήν την προσφορά. Εις βάρος του είναι να βλέπει, ο ίδιος και τα παιδιά του, τα διάφορα σίριαλ, όπου τα προκατασκευασμένα πρότυπα στηρίζουν το σύστημα. Εις βάρος του είναι να παρακολουθεί τις παραπολιτικές εκπομπές των άσχετων, τη στιγμή που τα προβλήματά του μπορεί να τα συζητήσει με τους πραγματικούς του φίλους. Δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να αφήνεται στα συμπεράσματα-φασόν των βολεμένων. Εις βάρος του είναι να τρέφει φιλικά αισθήματα και να μιμείται όλους αυτούς που πληρώνονται για να παριστάνουν τα επιθυμητά από το σύστημα πρότυπα. Εις βάρος του είναι να επιτρέπει στα παιδιά του να βλέπουν τα πνευματικά σκουπίδια της τηλεόρασης. Είναι θέμα χρόνου αυτά τα παιδιά να συγκρίνουν τους γονείς τους με τα εξιδανικευμένα πρόσωπα που παρουσιάζει η τηλεόραση. Είναι θέμα χρόνου να συγκρίνουν και τους ίδιους τους εαυτούς τους με αυτά τα πρόσωπα. Θα υποτιμήσουν την κατάσταση που βιώνουν με αποτέλεσμα να καταστρέψουν

τις σχέσεις τους και με τους γονείς και με τους φίλους τους. Εκτός των άλλων θ' αρχίσουν ν' αναπτύσσουν complex για τους εαυτούς τους. Είναι θέμα χρόνου να υποτιμήσουν το σύνολο των όσων τους προσφέρονται και που αποτελούν καρπούς των κόπων μιας ζωής για τους γονείς. Το σπίτι που κατοικούν, τα ρούχα που φορούν, το αυτοκίνητο της οικογένειας. Είναι πραγματικά λυπηρό, στο όνομα της αποδοτικής διαφήμισης των συμβολισμών, να παρουσιάζονται σαν σκουπίδια όλα εκείνα τα αγαθά που απέκτησαν οι γονείς με άπειρο κόπο και προσφέρουν με άπειρη αγάπη στα παιδιά τους.

Ο τηλεθεατής, έχοντας γνώση των παραπάνω, θα πρέπει πάντα να θυμάται ότι υπάρχει το κουμπί που κλείνει την τηλεόραση και αυτό είναι η κόλαση των «φίλων». Τότε θα τους δείτε πραγματικά να κάνουν τούμπες και να σας παρακαλάνε να μην κλείσετε τη συσκευή. Θα βλέπουν να πέφτουν τα νούμερα της τηλεθέασης και θα λιποθυμάνε. Αν το κάνει αυτό ο τηλεθεατής θα κάνει και ορισμένες άλλες διαπιστώσεις που έχουν σχέση με την ίδια του τη ζωή. Θα διαπιστώσει ότι η ζωή είναι πολύ ωραία για να την σπαταλά κάποιος στον καναπέ. Θα περισσέψει άφθονος χρόνος για έναν περίπατο ή μια φιλική επίσκεψη. Είναι ωραίο πράγμα να επισκέπτεσαι και να σε επισκέπτονται φίλοι σου. Είναι ωραίο πράγμα να συζητάς τα προβλήματά σου με πραγματικούς φίλους, που στην πλειοψηφία τους είναι ομοιοπαθείς. Οι περισσότεροι θ' ανακαλύψουν και πάλι τη συζυγική συντροφιά. Θα δουν επίσης ότι είναι απόλαυση ν' ασχολείται κάποιος με τα παιδιά του. Σήμερα τα παιδιά δεν είναι παιδιά των γονέων τους, παρά παιδιά της τηλεόρασης. Μέσω της τηλεόρασης διαπαιδαγωγούνται και στην πραγματικότητα είναι παιδιά τού κάθε γελοίου που για τον οποιονδήποτε λόγο έλαβε τηλεοπτικό χρόνο.

Μπορεί και πρέπει να ξυπνήσει ο τηλεθεατής από την ύπωση της τηλεόρασης. Μπορεί να κηρύξει τον πόλεμο σ' όλες εκείνες τις εταιρείες, που, στο όνομα των πωλήσεων, τον καθλώνουν σε μια κατάσταση απέραντης μοναξιάς. Ας αρχίσει να κρατά αρνητική στάση απέναντι στα προϊόντα που διαφημίζει η τηλεόραση και πολλοί θα πανικοβληθούν. Θα πρέπει και οι ίδιες οι εταιρείες να καταλάβουν ότι έχουν κοινά συμφέροντα με τον καταναλωτή. Τα χρήματα που πληρώνουν στα διάφορα κανάλια είναι υπερβολικά πολλά κι επιπλέον δεν έχουν απόδοση. Επιβαρύνουν τα προϊόντα τους με τρομακτικό κόστος, χωρίς να επιφέρουν κέρδος, κάνοντας επιπλέον και τη ζωή των ανθρώπων δύσκολη. Οι εταιρείες που έχουν τη δυνατότητα διαφήμισης είναι ήδη κυρίαρχες στην αγορά. Ο οικονομικός χώρος έχει ήδη γίνει ομοιογενής και οι καταναλωτές είναι ενημερωμένοι. Η τηλεοπτική διαφήμιση δεν ενημερώνει πλέον κανέναν, γιατί όλοι είναι ήδη ενημερωμένοι. Τα μερίδια των εταιρειών στην αγορά δεν αλλάζουν πλέον εξαιτίας της διαφήμισης. Η οποιαδήποτε αλλαγή μπορεί να προκύψει, θα έχει σχέση μόνο με την ανταγωνιστικότητα. Η αγορά εκ των δεδομένων θα παραδοθεί στα χέρια αυτών που είναι ανταγωνιστικότεροι και άρα στα χέρια αυτών που σε πρώτη φάση θα πάψουν να επιβαρύνουν τα προϊόντα τους με το επιπλέον κόστος της διαφήμισης. Η διαφήμιση ωφελεί μόνον τους καναλάρχες και κανέναν άλλον. Δεν υπάρχει κανένας λόγος να έλθει σε σύγκρουση το κοινό με τις εταιρείες παραγωγής, εφόσον έχουν κοινό όφελος αν μοιραστούν μεταξύ τους τη διαφορά που προκύπτει από τη λιγότερη διαφήμιση. Οι εταιρείες θα πρέπει να περιοριστούν στο να

ενημερώνουν απλά τον τηλεθεατή για τα νέα τους προϊόντα και να πάψουν να στηρίζονται στην τακτική της πλύσης εγκεφάλου. Θα πρέπει να σέβονται τον καταναλωτή και όχι να τον υποτιμούν. Υποτιμά τον καταναλωτή όποιος νομίζει ότι τον μετατρέπει σε πελάτη εξαιτίας των σεξουαλικών συνειρμών του διαφημιστικού σποτ. Κανένας δεν αγοράζει αποσμητικό συγκεκριμένης μάρκας, έχοντας την εντύπωση ότι θα τον ακολουθούν σμήνη γυναικών. Ο καταναλωτής είναι καί ενημερωμένος καί συνειδητοποιημένος πλέον. Ενδιαφέρεται για την ποιότητα και για την τιμή. Τα επώνυμα προϊόντα έχουν φτάσει πλέον και στο πιο απομακρυσμένο χωριό. Αν ο στόχος της διαφήμισης ήταν η γενική ενημέρωση, τότε αυτός έχει επιτευχθεί. Δεν υπάρχει κανένας λόγος να επιβαρυνόμαστε όλοι χωρίς λόγο το κόστος της διαφήμισης και επιπλέον να βομβαρδίζονται οι θεατές με τα ρατσιστικά και ανήθικα μηνύματα των διαφημίσεων.

Ο αναγνώστης εύλογα θ' αναρωτηθεί για το τι ακριβώς μπορεί να προσδοκά ως κέρδος αν αλλάξουν όλα αυτά τα πράγματα. Μήπως θα σταματήσει το σύστημα την προπαγάνδα του ή μήπως οι εταιρείες θα μειώσουν την πίεση προς τον καταναλωτή; Αυτά για να σταματήσουν απαιτούν μάχη. Είναι αδύνατον να κερδηθεί οτιδήποτε χωρίς αγώνα. Το σύνολο των όσων προτείνουμε και έχουν σχέση με τη λειτουργία της τηλεόρασης δεν έχουν σχέση μ' αυτόν καθ' αυτόν τον αγώνα, αλλά με τις συνθήκες διεξαγωγής του. Αιώνες τώρα το αποτέλεσμα της μάχης μεταξύ των δούλων του συστήματος και των πραγματικών υπηρετών των ανθρώπων καθορίζεται όχι από την ισχύ τους, αλλά από τις συνθήκες κάτω από τις οποίες δίνουν τις μάχες τους. Η εξουσία, έχοντας υπό τον έλεγχό της την ενημέρωση του κόσμου, παρακάμπτει την ισχύ των φιλοσόφων, απομονώνοντάς τους. Διατηρεί την κοινωνία στο επιθυμητό επίπεδο παιδείας και «κατασκευάζει» δικούς της σωτήρες. Το σύνολο των υπολοίπων που την ενοχλούν τους διαβάλλει, τους καίει και τους σταυρώνει ανάλογα με την εποχή. Παρακολουθεί το σύνολο του χώρου που ελέγχει και δεν επιτρέπει την οποιαδήποτε διαφορετική άποψη να επεκταθεί. Εξαιτίας αυτού του ελέγχου η συντηρητική επαρχία παραμένει στάσιμη κατά τη διάρκεια των αιώνων και αποτελεί τον ισχυρότερο σύμμαχο του συστήματος. Τα «ανήσυχα» παιδιά της, που απειλούν αυτήν την στασιμότητα, τα αποβάλλει και τα εξορίζει στα αστικά κέντρα. Από εκεί και πέρα ο έλεγχος είναι εύκολος, εφόσον στα αστικά κέντρα οι ταξικές συγκρούσεις εξουδετερώνουν το σύνολο των κοινωνικών τάσεων.

Ο αναγνώστης εύκολα αντιλαμβάνεται πως οι συνθήκες διεξαγωγής της μάχης κρίνουν το αποτέλεσμα της σύγκρουσης μεταξύ συστήματος και ανθρώπου. Η τηλεόραση με την έως τώρα λειτουργία της αλλοίωσε τις ιδανικές για το σύστημα συνθήκες και δημιούργησε μια πρωτόγνωρη κατάσταση. Για πρώτη φορά στην ιστορία του ανθρώπινου πολιτισμού η επαρχία ταυτίζεται σχεδόν σε γνώση και νοοτροπία με τα αστικά κέντρα. Το σύστημα, όχι μόνο έχασε την επαρχία σαν μοχλό πίεσης ενάντια στην πρόοδο, αλλά στην ουσία την παρέδωσε στους εχθρούς του. Το σύστημα νικιέται μόνο από την πλευρά της επαρχίας κι αυτό σήμερα είναι κατορθωτό εξαιτίας της τηλεόρασης.

Η τηλεόραση, παρ' όλη την μέχρι τώρα άσχημη χρήση της, γκρέμισε τον συντηρητισμό της επαρχίας και δημιούργησε μια νέα κατάσταση. Το ζητούμενο από εδώ και πέρα είναι να

εκμεταλλευτούμε τη νέα αυτή κατάσταση υπέρ των ανθρώπων. Η αλλαγή συμπεριφοράς του τηλεθεατή απέναντι στην τηλεόραση επιβάλλεται για δύο λόγους. Ο πρώτος είναι για να μην δίνει στο σύστημα πληροφορίες και άρα να μη του δίνει τη δυνατότητα να προετοιμάζεται και ο δεύτερος για να διατηρηθεί στο ακέραιο το κέρδος της νέας κατάστασης. Το σύστημα θα πάψει ν' αντλεί πληροφορίες για την κατάσταση της κοινωνίας και θα πάψει επίσης να έχει τη δυνατότητα να κατευθύνει την κοινωνία με μέσον την τηλεόραση. Αυτή η αδυναμία είναι καθοριστική, γιατί το σύστημα, έχοντας κάνει λανθασμένη εκτίμηση, άφησε να υπολειπθούν όλοι οι μηχανισμοί ελέγχου και προπαγάνδας τού παρελθόντος και επένδυσε τα πάντα στην τηλεόραση. Έπαψε να στηρίζει το χαφιέ της γειτονιάς, γιατί δεν είχε ανάγκη τις πληροφορίες του. Έπαψε να εκτελεί τα θελήματα της εκκλησίας, η οποία παραδοσιακά του παρείχε τις απαραίτητες πληροφορίες. Η εκκλησία, με μέσον υποτίθεται το μυστήριο της εξομολόγησης, είχε πάντα τη δυνατότητα να ενημερώνεται για το τι συμβαίνει στην κοινωνία. Το σύστημα νόμισε εσφαλμένα ότι μέσω της τηλεόρασης θα έχει πάντα τις πληροφορίες που απαιτούνται για τον έλεγχο της κοινωνίας και «κατασκεύασε» μια στρατιά τηλεοπτικών «σωτήρων» για να παγιδεύει τον κόσμο. Η αλλαγή στάσης του τηλεθεατή καταστρέφει την επένδυση και τα όπλα του συστήματος. Η νέα αυτή κατάσταση επιβάλλει τη σιωπή στους «φίλους-σωτήρες» που επισκέπτονται τα σπίτια των ανθρώπων και εμφανίζει στο κοινωνικό προσκήνιο τους πραγματικούς μονομάχους.

Η καταλυτική παρουσία της τηλεόρασης μας έφτασε στο σημείο να μην αναγνωρίζουμε την πραγματική ταυτότητα των μονομάχων. Δημιούργησε μια κατάσταση όπου κανένας δεν ήξερε ποιος υπηρετούσε ποιον. Ψευδοεπαναστάτες διατύπωναν θέσεις συντηρητικότερες από τους δούλους του συστήματος και ο άνθρωπος αδυνατούσε να καταλάβει τι συμβαίνει. Το σύστημα αναβάθμισε την επαρχία, χωρίς να φοβάται γι' αυτήν την επιλογή του, στηριζόμενο στην οχλαγωγία που θα δημιουργούσε. Έχοντας τον έλεγχο της τηλεόρασης, «κατασκεύαζε» αντιπάλους. «Κατασκεύαζε» φιλοσόφους, επαναστάτες, και αντιδραστικούς που τους έλεγχε και αυτός ο έλεγχος αφορούσε και την κοινωνία. Αυτός είναι ο λόγος που θεωρήσαμε σημαντικό την εμφάνιση των πραγματικών μονομάχων στο προσκήνιο. Όταν ο κόσμος φτάνει ν' ακολουθεί τους «έγκριτους» δημοσιογράφους σαν να είναι «σωτήρες», υπάρχει πρόβλημα.

Αν η κοινωνία παρομοιαστεί με ένα ποίμνιο, η εξουσία, για να εξασφαλίσει τον έλεγχό του με τη βοήθεια της τηλεόρασης, έκανε το εξής ευφυές. Αντί να φιμώνει τους λίγους φυσικούς ποιμένες, δημιούργησε χιλιάδες ψευδοποιμένες, που με τις φωνές τους σκεπάζουν τις φωνές των φυσικών ποιμένων κι επιπλέον, λόγω των αντικρουόμενων προτάσεων, καταδικάζουν το ποίμνιο να παραμένει στατικό και φοβισμένο. Οι άνθρωποι, ακολουθώντας τους προκατασκευασμένους «σωτήρες», μπαίνουν σε μια κατάσταση στασιμότητας, όπου το κύριο χαρακτηριστικό της είναι η αποδοχή του συστήματος. Ο άνθρωπος δεν αμφισβητεί το σύστημα, από τη στιγμή που του προσφέρει θεωρητικά το σύνολο των επιλογών και άρα κι αυτήν που τον εκφράζει.

Αν κλείσει ο τηλεθεατής την τηλεόραση, η κατάσταση αλλάζει δραματικά για το σύστημα. Μέσα στην κοινωνία θα αρχίσουν να ισχυροποιούνται αυτοί που έχουν έργο και όχι αυτοί που φλυαρούν. Η φλυαρία έχει ισχύ μόνο μέσα από την τηλεόραση, αλλά είναι αδύνατον να καταγραφεί και να παρουσιαστεί σαν έργο. Κουβέντα στην κουβέντα ο δημοσιογράφος, ο πολιτικός, ο ιερέας, μπορεί να λέει ό,τι θέλει, καλύπτοντας τα πάντα, αλλά αυτό δεν ισχύει και στο φιλοσοφικό έργο. Ένα τέτοιο έργο έχει αρχή, μέση και τέλος. Έχει δεδομένα, έχει στόχους, έχει προτάσεις.

Πλησιάζουμε προς την τελική σύγκρουση και θα επιβεβαιωθεί αυτό που είπαμε περί έξυπνου πουλιού. Όλοι θα είναι σε θέση ν' αντιληφθούν πώς το πονηρό σύστημα έπεσε θύμα της πονηριάς του. Η τηλεόραση θα εμφανιστεί και πάλι με ευεργετικό για τον άνθρωπο ρόλο, εφόσον έχει τη δυνατότητα να καταγράψει τη σύγκρουση. Θα παρακάμψει για λογαριασμό τού ανθρώπου τις αδυναμίες στον τομέα της ενημέρωσης, που αποδείχθηκαν ολέθριες σε προηγούμενες σημαντικές στιγμές της ανθρωπότητας. Οι νικητές θα μιλήσουν απευθείας στον άνθρωπο και δεν θα τον αφήσουν στο έλεος των «εκλεκτών», που δημιουργούν συστήματα για να κλέβουν και να βιάζουν τους ανθρώπους.

Υ.Γ.

Εσχάτως το θέμα που απασχολεί την ελληνική και όχι μόνο κοινή γνώμη είναι το πρόβλημα της παιδεραστίας. Βγαίνουν όλοι οι υποκριτές και δήθεν σκίζουν τα ιμάτιά τους από οργή για τα ανθρωπόμορφα «κτήνη». Σ' άλλο σημείο είπαμε ότι η διαφήμιση αναπαράγει τη βρομιά της κοινωνίας και τη διαιωνίζει. Διαφήμιση γνωστού παγωτού βάζει ένα νυμφίδιο να ρωτά τον τηλεθεατή αν... θέλει αυτό που αυτή έχει... . Κρατά στο χέρι το παγωτό, αλλά αυτό που υπονοεί είναι κάτι άλλο, που μάλιστα η ίδια η διαφήμιση θεωρεί σκανδαλώδες.

Ποιος βάζει άρρωστες σκέψεις στο μυαλό του ανθρώπου; Γιατί ο τηλεθεατής, όταν θα αντικρίσει ένα κοριτσάκι, να μη σκεφτεί ότι έχει στο μυαλό του ό,τι και το νυμφίδιο της διαφήμισης; Γιατί οι υποκριτές δεν τα βάζουν με τη μεγάλη εταιρεία; Μήπως φοβούνται; Πού βρίσκονται οι εισαγγελείς; Δεν πρέπει κάποιος να βάλει και τους διαφημιστές και τους διαφημιζόμενους στη φυλακή προς γνώση και συμμόρφωση και των υπολοίπων;

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΡΑΪΑΝΟΥ

Δημιουργός της θεωρίας του ΥΔΡΟΧΟΟΥ